

488644

An. I. - No. 2.

Aprilie 1928.

OBSERVATORUL

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Revistă documentară

- culturală
- socială
- religioasă

405

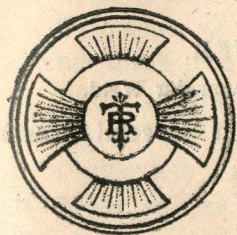
Exemplarul 20 Lei.

Abonament : un an 180 Lei
1/2 an 100 Lei

405

OBSERVATORUL

cultural — social — religios.

Redactor responsabil :
IOAN TEIUȘAN
profesor.

Abon.: pe un an Lei 180.
pe 1/2 an: Lei 100.
Un exemplar: Lei 20.

Redacția și Administrația
Beiuș jud. Bihor
str. Pavel No. 6.

„Eu sunt calea, adevărul, viața”
Sf. Ioan ev.

„Spre adevăr din tot suflet
Platonu

CUPRINSUL :

VIRTUȚILE INTELCTUALULUI — *Sertillanges.*
CREMĂȚIUNEA — — — — — *F. N.*
ROSTUL MORTII (P. Bourget) — *Voichita.*

IDEI OAMENI ȘI FAPTE

VIATA ÎN STRĂINĂTATE.

Progresul industriei germane
și războiul chimic

Congresul Panamerican

Tr. Hanes
I. S. S.

BULETIN LITERAR.

D'Annunzianismul redivivus — *Ion Fragă*

O epopee de exploată — — — *Marianus*

ISTORIE ȘI ARTE

În slujba adevărului — — — — *Ion Teiușan*

Statua mutilată — — — — — *L. M.*

Dialectele musicale — — — — — *C. Mezea*

CĂRȚI ȘI REVISTE

Cărțile Vioarei din Bihor. — Fe-

nomenene Sociale din Statele

Unite (N. Petrescu) — Un om

sfârșit (Papini). — Individul

împotriva Statului (H. Spencet) S.

VIATA SOCIALĂ

Scrisori pariziene — — — — — *Calus Bardoș*

SCHIȚE

Plus al XI-lea — *Blasco Ibanez* —

Halg — — — — — S.

VIATA RELIGIOASĂ

Spiritul Domnului Nostru Isus Cris-

tos. — Tabloul general al Bisericilor

răsăritene — O biserică luminată....

de vânt.

DOCUMENTAȚIE

Harta politică a Europei — Statutul

comunității bisericești baptiste.

CRONICA LUNARĂ

Opianții —

Călătoria lui Titulescu

Legea cultelor — — — — — *Rd.*

EFEMERIDE

(15 Febr. — 15 Martie).

Virtuțile Intelctualului.

Sertillanges

Membru al Academiei Științelor
morale și politice din Paris.

Aș putea zice: Virtutea conține intelctua-
litatea „în puțință” căci ea, ducându-ne la finea
noastră, care este spirituală, echivalează cu
suprema știință. Primatului ordinei morale îi
aparține dependența relativă a adevărului, fru-
mosului, armoniei, unității, chiar și a ființei fa-
ță cu moralitatea care astfel este inrudită cu
primul principiu.

Mai simplu, zicem că viața este *unitate* : de a-
ceia ar fi foarte surprinzător să putem duce o
funcțiune la o deplină dezvoltare, neglijândo
pe cealaltă. *Adevărul* crește în acelaș pământ cu
binele; rădăcinele lor comunică. Despărțite din
această rădăcină comună, și prin urmare mai
puțin legate cu pământul lor, una sau alta
sufere; sufletul se anemiează, spiritul se ofilește.

Din contra, nutrinđ adevărul, îți luminezi
conștiința.

Virtutea este sănătatea sufletului; și cine
va zice, că sănătatea nu impoartă pentru a *vedea* ?
Un pratician înțelept nu se mulțumește a măsura
încovoiala cristalinelui și a alege ochilari; nu
numai colire și băi locale prescrie ci se îngri-
jește și de sănătatea ta generală, de dinții tăi,
de regimul tău; Ba mai, mult, nu te mira dacă

de acum, acest medic al unui singur organ, — ochii te — întreabă și despre virtutea ta.

Pentru a „vedea“ *intelectualicește*, nu se cere mai puțin. Nu ne gândim numai cu inteligența singură. Ne gândim cu tot sufletul nostru; cunoștința pune în mișcare toate putințele noastre, dela ideia vitală până la alcătuirea chimică a celulei celei mai mici.

Ori cum veți putea a vă gândi cu un suflet bolnav, cu o inimă frământată de vișii, hărțuită de patimi, zăpăcită de iubiri violente sau vinovate.

„Practizarea virtuților morale „ne spune Aquinatul (VII Fiz. cart. 6.)“ prin care sunt înfrânate patimile, este de mare importanță la dobândirea științei.

De fapt de ce depinde, înainte de toate, nižuința științei? De *atențiunea* care determină ogorul cercetării, ne concentrează acolo, și presionează asupra lui toate puterile noastre — apoi *judecata* care culege roadele cercetării.

Or patimile cusururile, destrună atențiunea, o imprăștie, o divează și ele ating *judecata* prin oculiri studiate deja de mult de Aristotel și mulți alți. Toți psihologii contemporani convin asupra aceleia. „*Psihologia sentimentelor*“ cârmuește practica, dar și în mare parte gândirea. Știința depinde de orientățiunile noastre pasionale și morale. A ne domoli, este a libera în noi simțul universalului, a ne rectifica este a libera în noi simțul adevărului.

Cari sunt dușmanii științei? mai întâiu *prostia*; de aceia ceea ce am spus referitor la vișii și la virtuți și rolul lor în știință pesupune *facultăți* intelectuale de altfel egale.

Însă, afară de prostie, de cari inamici vă mai temeți? V'ați gândit oare la lenevia în care se îngroapă cele mai frumoase talente? la *sensualitatea* care slăbește și ingreunează trupul, temple de fum imaginațiunea, tâmpește mintea, risipește memoria? la orgoliu care când orbește, când întunecă și atât ne împinge în sensul nostru propriu, în cât ce-i universal, ne scapă? la invidia care nu primește o lumină dela vecin? la vehemența care respinge criticele și se aruncă orbește în eroare.

Fiind înlăturate aceste obstacole, omul de studiu se va ridica mai mult sau mai puțin du-

pă putințele sale și mediul său; însă totdeauna va atinge nivelul propriului său geniu, propriei sale meniri. *Curățenia gândirii cere curățenia sufletului*: iată un adevăr general căruia nimic nu-i poate strica. „Fericii cei curați cu inima căci aceia vor vedea pe Dumnezeu.“

CREMAȚIUNEA.

Prelucrat după Antoine von der Weld.

Punctele următoare vor fi obiectul acestui studiu.

Ce este cremațiunea?

Istoria ei.

Care este tehnica cremațiunii?

Biserica și cremațiunea.

Vom fi noi pentru sau contra cremațiunii?

I.

Ce este cremațiunea?

Littre S. definează astfel:

„*Cremațiunea este obiceiul de a arde corpurile morților, în opoziție cu cel al îngropării.*“ Larousse dă o definiție cu puțin deosebită:

„*Cremațiunea este acțiunea de a distruge prin foc, în special de a arde cadavrele omenești*“

Cuvântul *cremațiune* vine dela latinul „*crematio*“ acțiunea de a arde. Cremațiunea este deci un rit funerar opus celui al inhumării.

Inhumarea consistă în a îngropa corpurile defuncțiilor în pământ unde descompunerea lor se face numai prin singurul efect al naturii, într'un mod lent și progresiv. Cremațiunea, din contra consistă în a arde cadavrele ca să scape cât mai lute de ele, adecă într'un timp de 2—3 ore cel mult.

II.

Fiind cremațiunea un rit funerar, e bine de-a descrie, pe scurt, istoria diferitelor feluri de înmormântare care au fost obiceiuite de oameni. Deslușirile cari urmează sunt extrase dintr'o notiță publicată de Dr. P. Langlois, în *Marea Enciclopedie* sau *Inventar rațional al științelor, literelor și artelor* scris de o societate de savanți și oameni de litere.

Grija înmormântării este proprie la om. Animalele, afară de câteva rari excepții, n'au

nici un fel de preocupare de cadavrul semenilor lor; fug de el și-l părăsesc, neputând de altfel să-și dea seama de încetarea vieții.

Omul, din contra, dotat cu inteligență și sentimente, are noțiunea morții și grija datorințelor de împlinit față de cadavrul fraților săi.

De măsura ce se dezvoltă concepția unei existențe după moarte și se imblânzesc moravurile, riturile funerare căpătară mai multă importanță.

Problemele asupra sorții cadavrelor, conservării lor, asupra orânduirii celui din urmă lăcaș al lor, primesc soluțiuni diferite.

Aceste chestiuni însăși ocupă un loc tot mai important în obiceiurile omenirii. De altcum nu pun ele în chestie sentimentele cele mai adânci și cele mai puternice: dragostea pentru cei cari dispar, frica de morți, spaima de viitor? Adugați la aceasta ideea supraviețuirii sau a învierii, acțiunea spiritelor și a strigolilor și veți înțelege locul pe care riturile funerare l-au ocupat în istoria rasei umane.

Arheologia preistorică ne permite să descriem destul de exact evoluția acestor rituri. Ne vom mărgini în acest studiu la Europa occidentală.

Oameni epocii de piatră n'aveau mormânturi, neștiind și necugetând să îngroape: moartea violentă care adesea aducea cu sine distrugerea imediată a cadavrului, era de altfel sfârșitul cel mai frecvent.

E probabil, totuși, că atunci când vre-un om muria în colibă, cel viu sau i-o lăsau lui, sau îl puneau în apropiere, acoperindu-l cu crengi sau cu pietri ca să-l apere de fiare.

Acei cari locuiau în peșteri; împărțiți între dorința de a păstra lângă ei mortul, a căruia insensibilitate nu era crezută irevocabilă, și între primejdia infecțiunii, trebuiră mai întâiu, să cedeze locul. După câțva timp, ei se aflară jenați și aceștia i-a condus la ideea de a reuni în aceeași peșteră mai multe cadavre. Astfel se formară mici cimitire. S'au aflat în aceste peșteri când schelete izolate, când câte-o serie de schelete rânduie simetric: 18,300 într'una din ele.

Se cunosc în Franța un mare număr de astfel de grote-mormânturi. Cităm pe acelea

d'Aurignac, în Haute-Garonne, la 20 km. spre nord est de St. Gaudens; pe acelea de Cromagnon, de Sorgues, de Menton.

Acele de la Lozère, explorate de Dt. Prunéres, se numără printre cele mai curioase: una singură conține rămășițele alor 300 cadavre.

Cu mult mai numeroase sunt dolmenele cari se găsesc în multe locuri, tot în Franța. Aceste sunt grote sepulcrale artificiale, formate dintr'o mare piatră lată pusă deasupra altor două pietri așezate vertical.

Aleele acoperite vin dela aceeași concepție: sunt mormânturi cu cărări, drumuri și coridoare ducând la câte-o cameră funerară.

Populațiunile de pe marginile lacurilor au și ele camere mortuare, asemănătoare dolmenelor, de ex. acelea din Auvergnr pe lacul de Neuchâtel.

În epoca de bronz se arată adevărata înhumare.

Deasupra corpurilor, se îngământăște o movilă de pământ, un tumulus.

În a doua perioadă a epocii de bronz apare pentru prima dată cremațiunea și chiar pe locul unde se ridică rugul, se pregătia și tumulus. Acest rit funerar se pare că a fost introdus în Europa de popoarele de origine indo-germană. Cremațiunea va fi luat deci naștere în climatul umed și cald al Indiei.

Cu epoca de fer, care furniza unelte pentru a săpa cu ușurință pământul, revie uzul înhumării. Cu toate acestea cremațiunea durează, și câțva timp, la aceleași popoare, aceste două feluri de înmormântare, cremațiunea și înhumarea au fost practicate împreună. Probă despre această coexistență avem în faimoasele mormânturi descoperite la Hallstadt, districtul Ischl, în Austria-de-Sus, cari după archeologi, datează de 4 ba chiar 7 veacuri înainte de era creștină. Din 933 morminte găsite în aceste gropi, 525 sunt înhumări, 455 ardere complete și 13 parțiale.

Grecii și Romanii precum și popoarele cari suferiră influența lor practică împreună înhumarea și cremațiunea.

Această observare de coexistență a celor două feluri de înmormântare, se aplică la toate

popoarele civilizate ale Europei vechi, Germani, Slavi, Celți, Latini și Greci.

În general, înhumarea se întâlnește la popoarele date la agricultură, pe când popoarele războinice, nomade practică de preferință cremațiunea.

O altă observațiune importantă a fost făcută, anume cremațiunea eră preferită din partea celor mari și celor bogați. Așa, de exemplu, la Roma, cadavrele săracilor nu erau decât pârлите, apoi îngropate.

Tot această observațiune poate fi făcută în zilele noastre la popoarele cari practică cremațiunea. În Ceylon oamenii de rând sunt îngropați, oamenii însemnați sunt arși. Tot așa: în Japonia.

Am ajuns la era creștină. Creștinismul face să dispară cu totul cremațiunea și nu lasă să mai subsiste decât un singur fel de înmormântare: înhumarea.

Asta-i, în linii principale, istoria diferitelor rituri funerare în decursul vremilor, în Europa occidentală.

Ea se poate rezuma astfel:

În timpurile îndepărtate, înmormântarea în peșteri, în dolmene sau în camere mortuare.

Mai târziu, înhumarea.

Apoi apare cremațiunea adusă din India.

În decursul unei perioade, înhumarea și cremațiunea sunt practicate împreună.

În sfârșit, creștinismul introduce înhumarea într'un mod exclusiv.

Părăsită cu totul timp de cincisprezece veacuri, cremațiunea a reapărut în Europa, abia de vreun sfert de secol.

Prima încercare făcută pentru a o introduce datează de la Revoluția franceză. Având ca principiu să facă „*tabula rasa*” cu cele mai multe instituții existente, la nu trebuia să uite a ataca modul de înmormântare organizat de Biserica creștină. Avu ideea să revină în privința acestui punct, ca și în multe altele, la obiceiurile vechilor republici ale Greciei și ale Romei păgâne.

Propunerea de a reintroduce cremațiunea a fost făcută, pentru prima dată în 1797, pe timpul Directoratului. Respinsă mai întâiu, ea fu reluată mai târziu de către administratorii departamentului Senei cari întocmiră un proiect

lata, ca curiozitate, câteva extrase din acest proiect: *Câmpul de odihnă va fi la Montmartre; 10 hectare de teren vor fi cumpărate, împrejurul căruia se va ridica un zid, de 0,81 m. grosime. În construcția acestui zid, se vor face niște boltituri sau columbaria în care se vor depune urnele cu cenușe. Patru porți mari dedicate, Copilăriei, Tinereții, Bărbăției, Bătrâneții, vor servi de intrare în acest așezământ; ele vor conduce pe 4 drumuri cu cotituri la monumentul central, chipul ultimului termen al vieții. Acest monument va avea înfățișarea unei piramide cu baza de 28 metri, și cu un tripod la vârf. „Această piramidă va fi întocmită în interior în așa fel, ca lucrul necesar arderii corpurilor să se poată face fără a fi observat de public.”*

Reacțiunea din 18 Brumar și încheerea Concordatului făcură să fie pus de o parte. Tendințele cari l'au făcut să iese la lumină fură cu totul părăsite și când Byron, poetul englez, arse 1822, corpul amicului său Shelley, în apropiere de Livourne, această păru tuturor o fantasmă ridiculă.

Cremațiunea fu reluată de higieniști. Aplicarea metodică a acestui rit datează din anul 1872, dată în care fură făcute primele experiențe, la Padua, de către profesorul Coletti. În 1874, lady Dylke este arsă la Dresda. În 1876, avu loc în acest oraș un congres internațional al partizanilor cremațiunii. Un altul s'a ținut în 1890, la Berna. Se întemeiază societăți la Zürich, la Dresda, la Gotha, la Milan la Paris, și la Londra, pentru propagarea acestui rit funerar. Argumentele cari se invoacă în deosebi în cursul acestei propagande sunt: primejdiile cimitirelor și oroarea putrezirii în sânul pământului.

Dela început, partizanii cremațiunii au luptat împotriva legilor cari conduc modul de înmormântare și cari nu admiteau decât înhumarea. În acest timp legile germană, italiană, apoi cea franceză introduseră succesiv dreptul de a se servi de cremațiune. Mai multe din cantonele elvețiene au adoptat această dispozițiune. Elveția posedă cuptoare crematorii, la Zürich (1889) Bâle (1898), Genève (1902) St. Gall (1903).

(Va urma.)

Rostul Morții.

III.

Fiind vorba de fapte să mergem dar drept în spre ele și întâi, la transformarea acestei clinici private în spital suplimentar, către începutul lunii august 1914. Ea a fost rapidă. La 1 August, de la afișarea ordinului de mobilizație a fost decisă. A doua zi Ortéque l'a vizitat pe Moreau-Janville, bogatul director al Forjărilor și Șantierelor din La Rochelle. El salvase viața fiului acestui potentat al industriei, în urma unui accident de automobil, prin cea mai îndrăzneală operație de trepan. Moreau-Janville consimți îndată să supoarte cheltuielile clinicii militare, vreme cât va dura războiul în numele Societății Metalurgice a cărei șef era. Inzestrat cu aceasta promisiune Ortéque, alergă la ministerul de război. Cere ca imobilul de pe strada Sf. Guillaume să fie atașat la Val de Grace în speranța că el va rămâne în mâinile lui mai bine. Cererea îi fu primită și câte-va zile mai târziu în 5 August procederam la modificățiunile necesare. Aceiași limpeziciue în executare o manifesta Ortéque și în acțiunile lui mari, sau mici. Era într'adevăr un chirurg în senzul desărvășit al acestui frumos cuvânt, făcut dîndouă altele tot așa de frumoase *cheir*, mână *ergon* operă. Pentru dînsul a se cugeta era a lucra. Avea ceva din direct și nemijlocit în persoana sa. Când opera fața sa slăbită, încadrată în zăbranicul măștei, uimea prin intenzitatea atențiunei prin darul prezenței euului său întreg. Îl vedeai trăind până la vârful instrumentelor de oțel, pe cari degetele sale lungi așa de sprintene, așa mlădioase, în mânușile de cauciuc le mînuiau cu atîta energie și delicateță, rînd pe rînd. Și ce siguranță în vederea anatomică! Mic, subțire, părțit ochii, de un brun deschis și cald dezvălueau ca și aspectul său general oasele sale fine pîrul său rămas negru încă multă vreme un atevism străin, aproape exotic.

Și cu toate acestea tatăl său era un simplu notar în Bayonne dar numele indica originea spaniolă a familiei. Și oare n-a existat de cea parte a Pyreneilor un botanist ce se numia Ortega, dupe care a fost botazată o plantă din genul *baryophylléelor* Ortega?

„Eu nu doresc să supraviețuiesc pe alt tărâm“ zicea cu plăcere Ortéque menționând acest detal, de cât, că numele meu să fie atașat unei descoperiri științifice mici sau mari. A determina ca și homonimul meu din Madrid o speție vegetală sau ca și Addison, Duchêne de Boulogne, Brigt, sindroma unui morb, ar însemna a trăi atîta cât știința. Aceasta este singura nemurire.“

Dragostea această pasionată pentru știință, pentru știința lui — sfântă chirurgie — zicea el încă, era fondul adînc al acestui om cu profilul slab și poruncitor de magician arab ieșit din O mie și una de nopți. El îi adaugea un gust, o pasinie de măreție, ce avea de efect, ceva oriental.

Această trăsătură de caracter ulmitoare la un maestru de chirurgie nervoasă părea naturală când îl priveai. Casa lui de pe plajă Statelor Unite nu era de cât un muzeu încărcat de obiecte rare: mobile, stofe, arme, covoare marmoră, bronz. Erau aici adunate vreo douăzeci de tablouri, toate alese fie în urma unei întâmplări, fie prin instinctul ereditar, din curioasa școală spaniolă, atît de rău reprezentată la noi. Maestrul catalan de Saint-Georges, Jacomart-Baço, Luis, Dalman, Jorge, Ingles aceste nume de artiști cunoscuți numai inițiașilor, erau familiare clienților celebrului profesor. Mergînd și venind în salonul de așteptare, ei puteau în deașuns silabisînd lungat cuvintele spălăcite de pe biletele așezate din jos, pe cadrul antic, demn de pînză și de table. Și nume mult mai clasice se citeau aici, Ortéque o avea pe Sfta. Ursulă de Zurbaran, delicată în rochia sa galbină cu roz, de Murillo Sfântul Francois, schița unui cavaler de Velazquez, o taumachia de Goya. Pe lângă acest emai era în apartament un lux de flori extravagant și tot restul existenței era în consonanță. Servitorii în livrele, servise de farfurii întinse și ce mai știi eu? trei automobile! Magicianul arab era Parisian „parisien“ care avea la „Francezii“ benoarul său și la Operă pentru toate repetițiile generale logea abonată. Eu îl comparam cu un personaj din O mie și una de nopți. Moralmente el părea mai curînd doctorul Faust, însetat de toate bucuriile vieții și strîngîndu-le pe toate. Prestigiul său extraordinar asupra noastră a elevilor săi, venea din această dualitate: prințul științei, trăind princiar. El ne părea incarnația inșiși a succesului. Profesor la 40 ani, avea toate onorurile, după uimitoare succese de concurs. Stăpîn pe cugetare, pe glorie pe bani — se vorbea, că într'un an a câștigat milionul — părea până la groaznica lui boală, a avea tinerețta eternă. El a putut la patruzeci și patru de ani, fără ca cineva să găsească ridicolă unirea aceasta, să ia în căsătorie o copilă de douăzeci de ani, care purta asemenea un nume ilustru în medicină. fiica fiziologistului Malfan — Trêvis elevul favorit alui Claude Bernard. Acesti ani cât sunt de recenți, căci doar această căsătorie datează numai din 1908 și totuș cât sunt de departe! Profesorul și doamna Ortéque nu întrau la vreo adunare oareși-care, sală de teatru sau expoziție, fără ca tinera femeie, să nu provoace aceia atențiune admirativă, care făcea să-i bată bărbatului mult mai în vîrstă inima de orgoliu iar mai târziu poate de jelozie.

IV.

Mă opresc de-a scrie, pentru a aminti această femeie, astăzi așa nefericită, când nu era încă decât logodnica maestrului meu, atunci așa de fericit el însuși. Cu ce accent mi-a anunțat el acest eveniment, foarte neașteptat pentru noi! În jurul lui fălăiau legende de noroc

carl toate păreau incompatibile, cu entuziasmul naiv a frazelor ca acestea:

„Da scumpul meu Marsal, mă însor, am găsit Idealul. Mă înțelegi? Idealul. Mă vei înțelegi când o vei vedea pe Ecaterina. Și zic pe numele de botez. Am cunoscut-o mititică, și am descoperit-o în iarna aceasta. Îmi zic câte odată: Am fost așa prost! Ea putea să se mărite cu altul. — Dar o-să o vezi. —

Domnișoara Mălfan Trêvis adeverea aceasta exaltare. La douăzeci de ani era o înaltă și sveltă tinereță fată cu față nelucioasă, de-o puritate aproape clasică a liniilor încercuită cu păr splendid castaniu întunecat cu reflexe blonde. Figura sa nobilă și mândră exprima de odată, pasiune, gravitate și grație.

Ochii săi mai ales deschiși, așteptau privirea luminei lor cenușii cu o stabilitate serioasă, care dădea ideii unei senzibilități profunde și cumpănite. Gura serioasă când era în liniște devenea copilărească când surideea și buzele sale puțin pronunțate descopereau dinții strălucitori, a căror sănătate anunța la această creatură încă fragedă, o rezervă neatinsă de puteri fizice și viitoarea desfășurare strălucitoare a femeii în căsătorie și fericire. Un nu știu ce, prea concentrat adăugea acestei frumoase fețe o vrajă patetică, pentru cei ce știau — Ortégue mi-a spus numai de cât — ce fel de încercări a avut să îndure: tatăl său mort de un atac, pe stradă, între condițiuni particulare dur eroase, mama sa remeritată, după un an, în condițiuni nu mai puțin durerose. A fost prea evident că d-na. Mălfan Trêvis punea în regulă o veche legătură. Tânăta fată suferea foarte mult în casa acestei mame, căreia nu-i înțelegerea poate toate greșelile, dar i-le simțea.

Mila pentru aceasta singurătate morală, n'a intrat-oare pe deoparte în dragostea lui Ortégue? Sau mai bine zis el prețuia-oare aceasta pentru a scuza o astfel de disproporție de vârstă, într-o căsătorie acceptabilă încă în 1908? Dar în zece ani, dar în douăzeci? Era-oare recunoștința în elanul cu care orfana se grăbia către mântuitorul, care a eliberat-o din cea mai penibilă situație? Iubitu-l'a ea pe Ortégue pentru gloria sa, pentru forța genială a personalității sale, pentru prestigiul ce exersa asupra ei, o superioritate asemenea acele cu care era îmbrăcată în regretul său, memoria tatălui ei? Un lucru cel puțin a fost pentru mine evident: aceasta căsătorie a fost pentru ea ca și pentru Ortégue un act nu de rațiune ci de atracție. Pasiunea tânărei fete se mărturisea cu atâta nevinovăție, că fusese o unanimă constatare între asistenții acelei ceremonii. „Dar ea e mult mai amorizată de el ca el de ea“!

V.

Era ea oare același la data când îmi reîncep istorisirea, adică 7 ani mai târziu, către începutul lunii August 1914? Amorul n'a cedat-oare locul său, unui alt sentiment, poate mult mai devotat mai pregătit pentru toate sacrificiile, dar de un alt ordin? Pentru-ce aceasta chestiune nu se impunea cu atâta forță în de,

cursul zilelor de așteptare din luna August, în timp ce ne instalăm ambulanța? Dna Ortégue a voit să prezeze la acest lucru. Era pentru prima dată când o apropiat într-o intimitate aproape oră-cu-oră. Ea mergea și vinea fără încetare, traversând camerele și coridoarele bătrânei case, tot frumoasă, mai frumoasă cu talia-i elegantă în albul curat al vestmintelor sale de infirmieră. Ar fi trebuit să găsească în aceasta sirguință de a lucra, prin care se asocia mai mult bărbatului său și asemenea în felul său de a se achita, o probă, că ea nu s'a schimbat.

Cu siguranță Ortégue era singurul om, care exista pentru ea. Față de interni, de ofițeri, de mine însu-mi, nici-odată cea mai mică urmă de cochetărie. Din potrivă, câtă scrupulozitate întrebunța ea în executarea instrucțiunilor profesorului pentru organizarea clinicei. Dicioarele sale, care au rămas frumoase și subțiri, în pantofii albi fără tocuri urcau și coborau fără oboseală treptele scării mari de piatră, alergând dela farmacie la lîngerie, dela sala de operație la cea de sterilizare. Cu degetele sale fine pe care nu mai strălucia nici un inel — nici chiar cel de logodnă, atârnat de șorțul său printr'un mic juvaer de Cruce-Roșie — ajuta la despachetatul sticlelor de apă oxigenată, ampulelor de cloroform, tuburilor pecetluite ale drenurilor. Ea clasa cămeșile răniților, făcea teancuri din sulurile de bandage, din pachetele de vată, verifica trăsurile de pansamente, vitrinile lucitoare ale instrumentelor de oțel.

Ea se iniția în amănunțele severei noastre meserii cu neștiința care arăta, ce isolate completă a făcut chirurgical între menajul său și partea severă a ocupațiilor sale profesionale. Ea desfășura în aceasta un zel, arăta asemenea cât ținea ea, în aceste împrejurări grele, a se împărtăși de activitatea patriotică a bărbatului său. Aceste pregătiri înfrigorate evocau tablouri sinistre, fiind însoțite de primele știri, despre năpustirea germanilor în Belgia. Alte infermiere înrolate dintr'un sentiment de caritate în echipa noastră, — deja de mai înainte tremurau mult. D-na Ortégue nu era dintre aceste. În privirea cu care ea întreba profesorul, când acesta vizita spitalul său încă gol, se ghicea singurătatea foarte des, el care odinioară era așa de stăpân pe nervii săi — o vedeam ușorată și chiar radiosă, când el zicea „E bine, e foarte bine.“ O astfel de dorință o astfel de necesitate, o astfel de poftă de a satisface pe cine-va, pare un amor, amor fericit.

Prin ce intuiție obscură presimțeam dar, în ciuda acestor indicii, tragedia latentă între aceste două ființe — care în parantez fie zis nu avea copii — una dintre acele drame de inimă, cari se joacă fără știrea și pentru viitoarea noastră spaimă, în adâncurile tulburate ale inconștientului nostru. O intuiție? Nu. O evidență, și simplămintele aceia a celor 7 ani — șeasă ani și jumătate exact — trecuți dela după-amiaza, când am auzit olegii și elevele lui Ortégue, invidiind patima ce el o

inspira, — în curtea primăriei arondismentului al XVI-lea, la ieșirea de la cununta civilă. Curiosul meu maestru mi-a cerut să nu viu la ceremonia religioasă.

— „E o concesiune ce o fac mamei nevastei mele, prima din viața mea pe acest teren. Eu o fac și nu

mă stimez pentru aceasta. Doresc, ca adevărații mei prietini, cei ai gândiri mele, între care vă număr pe dumniavoastră, să nu mă vadă în biserică, într'un gest care nu e sincer.

Idei — oameni — fapte.

Viața în străinătate.

Progresul industriei în Germania și războiul chimic.

D. general Denvignes, în opera sa „Războiul sau Pacea“ ne demonstrează cece „a văzut și auzit în Germania“ unde a petrecut peste 6 ani. Ne arată formidabilul efort economic din această țară în decurs de 50 ani și mai ales de la războiul încoace, demonstrând cum această producție germană, organizată pentru îmbrăcarea și nutrirea populației se poate rapid, numai în câteva săptămâni, adeseori în câteva ore, transforma într'o producție de război, putând semăna moartea. Autorul scoate în evidență producțiunea intensivă în trei domenii principale: industria cărbunelui și derivatele sale, metalurgia și agricultura. La început Germania importă cocsul din Anglia, iar mai târziu — grație spiritului industrial german și a cercetărilor sale neobosite — devine marele furnizor de cocs metalurgic al Europei continentale, și tot dezvoltând această ramură de industrie ajunge să obțină monopolul coloranțelor din lume. În ajunul războiului mondial Germania a produs 135.000 tone colorante până când Anglia și Franța împreună nici 20.000. — Această industrie a coloranțelor, — unul dintre cele mai mari mijloace de forță ale Germaniei de ieri, de azi și de mâine — sunt baza războiului chimic și al potențării războiului german.

Această mare dezvoltare trebuie să o căutăm însă mai adânc spre a-i descoperi cauzele; cari sunt acelea? Germania are fii mulți, are cele mai bune școli tehnice: inferioare, medii și superioare, are universități și institute unde se cultivă știința pură și aplicată, e plină de institute de cercetări și de laboratoare. Aceste școli tehnice și aceste universități, dau apoi marele număr de profesori și de repetitori, de prepa-

ratori și elevi. Acolo elita se formează prin concurență: nici o elită, nici o calitate fără cantitate. Germania a știut apoi să-și organizeze uzine, să instaleze laboratoare și să stabilească o colaborație intimă între știință și producție. Deja către finea sec XIX. fabricațiunea mondială a coloranțelor se afla aproape monopolizată de cele 7 case uriașe germane. Nu-i fără interes a se ști că spre exemplu, unul din aceste stabilimente, anume Höchst și Leverkusen care a fost fondat în 1863 cu numai 5 muncitori, are azi — cu toată cifra urcată a șomajului din Germania — peste 12.000 lucrători, 4—500 șefi de atelier, 3—400 chimiști diplomați și cam o sută de ingineri de primul rang, specialiști între specialiști. Alte stabilimente sunt însă și mai mari, cu uzine extinse pe sute hectare, cu sute de mii de muncitori și cu cel puțin 2.000 tehnicieni sau ingineri (ex. Cassela, lângă Frankfurt.) Dela ultimul război aceste 9 stabilimente sunt organizate în sindicate, strâns unite, formând un singur bloc, cunoscut în general sub numele I. G. (Interessen Gemeinschaft).

Aceste mari așezăminte — animate de specialiști de valoare — constituie și au constituit cel mai formidabil arsenal al războiului chimic. Gazurile toxice, lacrimogene, vexcatori etc. întrebuițate în ultimul război de germani, au provenit din aceste uzine de colorante. Unele dintre ele se obțin prin reacțiuni foarte apropiate de ce le cari produc colorantele, și în aceleași aparate.

Încă înainte de război, instalațiunile I. G. puteau produce 2.000 tone de explozibil săptămânal, sau și până la 300 tone la zi. „La ce cantitate de explozibil corespunde această cifră?“ se întreabă autorul cărții susindicată, când prin tratatul dela Versailles s'a permis Germaniei

conservarea unei aprovizionări de circa jumătate milion de obuze de diverse calibre! În timp de război producția mijlocie a I. G. în gaze toxice a fost cel puțin 3.000 tone pe lună — cam o 100 tone la zi — o cantitate suficientă pentru încărcarea alor mai mult de 2 milioane obuze zilnic, de calibrul autorizat prin tratat. Iată ce a făcut știința germană din meseria de cărbunar! Dar uzinele de colorante nu sunt numai un arsenal de toxice, ci precum știm, au devenit un arsenal de explozive, căci industria azotului sintetic e una dintre industriile principale.

Și în tot acest restimp ce se face oare la noi?

Tr. HANEȘ.

Congresul Panamerican.

Cele două rase, cari își împart stăpânirea Americii — rasa latină și cea anglo-saxonă — și-au trimis reprezentatii în orașul Havana cu pitorească pozițiune, deschisă semnificativ spre golful mexican, ca odată mai mult, să se dovedească antagonismul și diferențierile cari sunt reținute dar mocnesc în surdina.

Congresul panamerican dela Habana din acest punct de vedere s'a achitat pe deplin, iar Statelor unite nord americane le-a reușit să-și procure o nouă iluzie — aceea că ceiace urmăresc nu se cunoaște, nu se condamnă și nu i-se rezistă.

Astfel președintele Coolidge în voiajul său la Havana s'a putut foarte bine compara celebrului Wilson de odinioară euale cărui manopere s'a identificat în întregime.

Să vedem anume ce-și rezervau saxonii, ce așteptau latinii și ce s'a ajuns în fine la această bine populată întrunire? Doctrina lui Monroe (America a americanilor, îndreptată contra veleităților coloniale Europene) astăzi uzată pe deplin în forma ei originară, sa transformat însă într'o tutelă prea mult simțită, provocatoare ofensatoare chiar, la dispoziția Statelor unite nord americane și exercitată asupra Americii ca teritoriu geografic, în consecință asupra celorlalte state, fără excepție latine.

Această tutelă „desinteresată“, în timpul din urmă, sub diferite pretexte, încearcă prea mult să-și manifeste existența reală și veridică. De aceea tutorul nici nu a urmărit altceva la Havana decât să pozeze pe inocentul, idealistul, eventual și pe cinstitul.

E cazul din Nicaragua. Gafa Dlui Kellogg care a demonstrat prea evident unele tendințe. Data ghinionului coincide cu situația exasperată, desnădăjduită a capitalismului american care necesită debușeuri, iar republica Nicaragua își are și ea bogățiile ei neexploatate. Pentru reușită a fost nevoieși de un mic scenariu revoluționar urmat de o marinimoasă intervențiune o marinei puternicei republici. S'a vărsat sânge, „ordinea în felul cum a fost dorită“, s'a restabilit dar opinia publică americană s'a consternat, a încercat să protesteze iar în conștiința de stat a celorlalte republici — în ultima analiză vizate și ele — s'a cimentat și imaginea perspectivelor apropiate.

Chiar dacă nu ar fi alte motive pentru cari latinii sud americani să se instreineze de anglo-saxonii nord americani, ajunge acesta singur pentruca la un moment dat să asistăm la deschiderea unui mare desastroos conflict armat. Istoria cunoaște un războiu al celor două Americi. Și se zice că „istoria se repetă“.

Iată de ce Coolidge la Havana a avut mari interese de apărare, de aceea nu ne miră faptul că și a pregătit reușita cu mult înainte. Repetăm însă, această reușită este pentru ochii lumii, zadarnică și înșelătoare.

Profitând de încurcăturile mexicane pe cari unii indiscreți le cred finanțate, provocate și dorite de anglo-saxonii Nord-americani, profitând și de concesiunile petrolifere desonorante pentru președintele Calles, făcute capitaliștilor Statelor Unite, Coolidge la Havana n-a găsit o desaprobară fășișe, când s'a pus în discuție incidentul Nicaragua, dar toate statele fără excepție s'au abținut de a justifica și de a-și da asentimentul sângeroasei afaceri.

Lipsa unei înțelegeri și a unei acțiuni chibzuite în comun de către republicele latine, a făcut ca Nord-americani să scape de o hotărâre, fatală pentru ei — și care iar fi stavilit în impetuosul lor imperialism, — anume: organizarea

unei jurisdicțiuni internaționale americane, cece echivala cu înființarea societății națiunilor americane. Deja la congresul juriconsulților, ținut la Rio de Janeiro nord-americanii au manevrat în așa fel încât acest proiect, menit a face ordine în haosul relațiilor și raporturilor existente între aceste numeroase republici, s'a transformat într-o lucrare academică și desinteresată menajând și pe mai departe arbitrarul și cinismul Statelor Unite. Din aceste motive congresul a trebuit să renunțe și să amâne pentru cea mai apropiată ocaziune, chestiunea dreptului internațional american, aceia a precizării neintervențiunii, apoi și chestiunea condițiunii juridice a streinilor. Prin urmare renunțări, renunțări și iarăși renunțări. În schimb s'a ajuns la un rezultat în ceiace privește protecțiunea intraamericană a mărcilor

de fabrică, simplificarea și unificarea procedurii consulare, convențiunile de emigrare, traficul automobilistic, maritim, aerian și s'a extins sistemul metric asupra întregii Americi.

Deci cele mai arzătoare și vitale puncte pentru liniștea și pacea Americii au rămas în suspenziune în cărucă celui de a șaptelea congres în schimb s'au tranșat diferențieri cari puteau întârzia foarte bine.

Probabil mirosul de praf de pușcă pe care amiralul Plum—Ket comandant al șantierelor navale din New-York la simțit prematur și destul de dezastruos pentru propria-i persoană, vine și din alte surse de cât acele pe cari le cunoștea el.

I. S. S.

Buletin literar.

D'Annunzianismul redivivus.

Cumplită boală e și naționalismul exagerat! Drepturile omului proclamate de Assemblée Nationale din Versailles la 26 August 1789 ne-au adus drepturile națiunilor iar războiul european ne-a lăsat cu frigurile naționalismului deocheiat devenit epidemie. Instinctul social s'a așezat astfel în locul drepturilor dumnezeiești. Națiunea a devenit o zeităte iar naționalismul un fel de religie cu preoți și credincioși cari nu cunosc margini în entuziasmul lor bolnav pentru idolul națiune și se cred chiar îndreptățiți a-și slavi eroii călcând în picioare orice principiu de moralitate.

Aceste gânduri ne vin spontan în minte văzând cele ce se petrec în sânul țărilor post belice. N'avem de gând a înșira aci fapte; faptele sunt prea cunoscute pentru a le mai repeta. Dacă totuș mergem cu gândul la ele într'un articol ce tractează despre un curent literar cum e D'Annunzianismul e numai pentru că vedem că naționalismul e pricina reînvierii lui și a doua geneză ce-l scoate la iveală. Dar să intrăm în subiect.

În Iunie 1926 s'a înființat în Italia un Institut național sub patronajul Regelui și sub preșidenția onorară a lui Mussolini pentru publicarea „Operei complete”, ale lui D'Annunzio,

Capitalul destinat pentru aceasta e de 6 milioane lire. Anul trecut a răsărit alt Institut național pentru a prezenta dramele aceluiaș autor. S'au ales cei mai vestiți pictori de seamă; s'au angajat artiștii cei mai talentați și se înțelege, că și pentru acesta ca și pentru celalt institut, guvernul și-a deschis vistierile și a vărsat bani ghiață, iar azi pe când în toate librăriile se vede întâiul volum din pompoasa „Colecție Alcione” ce culege opera omnia ale lui D'Annunzio cinci vagoane duc din oraș în oraș cele 161 de lăzi cu aparatul scenic ne mai văzut pentru reprezentarea pieselor teatrale ale aceluiaș autor. Iată așadar D'Annunzianismul iarăș pe piață. Discuția asupra lui iarăș animată. „Observatorul” să tacă? — Nu se poate. Cetitorii lui trebuie să fie la curent, cu atât mai mult că de aci pot trage învățături practice pentru viață.

Giovanni Rappagneta, care mai pe urmă, se înțelege cu gând poetic și putem adăoga, și cu gând de a profana misterul Intrupării căci s'a numit *Gabriele D'Annunzio* s'a născut la 1863 în Pescara (Italia.) El își începe cariera literară la 16 ani cu un mic volum de versuri: *Primavera* (1879). Cinci ani mai târziu dă la iveală *Intermezzo di rime* după care la intervale scurte scoate *Isottee*, *Chimera*, *Elegie romane*, *Poema Paradisi-*

aco și *Odi Navali* (1884—1893) Părăsind apoi întrucâtva versul, se pune la scris nuvele și romane. Întâia sa lucrare în genul acesta e romanul *Il Piacere* (1889). La 1894 publică *Il trionfo della morte*, dar mai înainte cu doi ani alte două romane văzură lumina tiparului: *Giovanni Episcopo* și *L'Innocente*. În timpul acesta autorul face cunoștință cu ideile de „Supraom” ale lui Nietzsche și însușinduși-le le va da idealizate și proprii în romanul: *Vergini delle rocce* (1896.) O călătorie în Grecia îi dădu gust să scrie și teatru *Il sogno d'un mattino di primavera* (1897) începe ciclul pieselor. *La cita morta* vine un an mai târziu, iar apoi cu o iuteală uimitoare a scris: *Il sogno d'un tramonto d'autunno*, dramele *Gioconda* (1899) *Francesca da Rimini* (1902) *La figlia di Loria* (1904) *La fiaccola sotto il maggio* (1905) *Più che l'amore* (1907). *La Nove* (1908) *Fedra* (1909). În timpul acesta mai încordează și lira din când în când și tipărește și 4 volume de poezii *Le Gesta L'Oltremare* (1903-1912) nu uită însă romanul și iață: *Il Fuoco* (1900) și *Forse che si forse che no* (1910). D'Annunzio a scris și în franceză: *Le martyre de Saint Sébastien* (1911) *La Pisanella* și *Il caprifoglio* pe care l'a intitulat în italiană *Il ferro* (1914). În 1913 a scris și o tragedie lirică *Parisina* muzicată de Mascagni. La acestea sunt de adăugat *Canzoni delle gesta d'oltremone* (1912) și *Notturmo* scris pe front.

Cum poate vedea oricine, aceasta e-o activitate care numai un talent puternic putea s'o desfășoare într'atâta vreme. Deacea n'a fost nimeni care să nu-i fie recunoscut un talent mai mult de cât mare. Discuția însă s'a aprins și a rămas animată asupra valorii literare a lui D'Annunzio. Ceace a captivat și a ținut sus prestigiul autorului a fost limba bogată archaicizantă, cu un colorit viu, neașteptat și câte odată cu o putere de descriere neîntrecută o frazeologie de o eleganță rafinată, sonoră și transparentă? Nu e mirare deci că îndată și-a găsit urmași și chiar azi, cenaclul lui D'Annunzio e destul de populat iar acestia n'au lăsat să se dea până azi o judecată limpede din partea criticii. Însă dacă forma își are meritul său, apoi fondul operilor lui Repagneta nu poate să găsească aprobarea decât

în îmintile cele mai degradate de instincte. Chiar dela cele dintâi volume de poezi s'a arătat senzualul lacom de plăcere. Tânăr scria în *Intermezzo di rime*.

La giovinezza mi barbara e forte

In braccio delle femmine și uccide. . .

— În operele ce au urmat, s'a înconjurat de eroi roboți de instinctele bestiale pe care le urmează cu furie de nebuni rupând orice zăgaz de moralitate și de drept ca să stărșească în chip tragic după ideile bolnave ale șperfilozofului neamț Nietzsche. Benedetto Croce în cartea sa *Letteratura della nuova Italia* Vol. IV. astfel îl caracterizează. D'Annunzio este „principala întrupare în Italia și poate înafară acelei stări de spirit care neputându — se împotrivi aceluși vânt rece de cinism și de brutalitate care a suflat pe pământul nostru în secolul XIX-lea s'a închis în egoism și epicureism căutând în fundul propriei ființe un izvor veșnic de plăcere.”

Pentru complectarea acestei caracterizări cităm din *Observatore Romano* din 3-4 Oct. 1927.

«Nici cea mai discreditată literatură a noastră nu ne dă poate o pildă de amestecătură a sacrului cu profanul care să se alătore cu îndrăzneală vinovată a D'Annunzianismului. Poetul care ignorează și creștinismul și catolicismul și îi fură în libertate, spre a zice așa, rama pentru scopurile sale nemernice, mai mult de cât un scriitor în doaga lui Boccaccio de nebuie bestialități, este nu numai un rafinat și fericit zugrav de pasiuni și de situațiuni, de antitese de nepomenit, care durere se pot întâmpla în realitate, însă pe cari vederea lui artistică adesea le exagerează sau le falsifică, făcându-le astfel mai mult sau mai puțin iraționale și prin' urmare neadevărate, ci un nebul slăvitor cu vorbire și culori sacre de perversități omenești duse la la culmea nenaturarului și al monstruosului. . . . Lipsa de omenie, de naturalitate de echilibru este pricina nestatorniciei fundamentale romanele sale, cari deși scrise fără întrerupere n'au înbogățit literatura noastră cu nici un singur personaj capabil să sfideze timpurile pe când capodoperă manzoniană singură ne a dat o lume întregă.»

Așa fiind nu se va mira nimenea ca Sf. Congregație Indexului prin decretul dela 8 Maiu 1911 a proscris toate «romanele și nuvelele» toate «operele dramatice» și toate «prozele iar lui D'Annunzio tipărite la Milan. Cu aceasta începe, ca să nu zicem mai mult, apusul

D'Annunzianismului oficial, căci în particular îi osândiseră de mult chiar. oamenii de omenie

Dar o împrejurare neașteptată trebuia să reinvie numele autorului și cu numele și opera. Izbucnește războiul european, D'Annunzio se simte încă în putere și doritor de senzații noi, se înrolează în armata ca activ și ia-l pe ciocolul îmbuibat la front. Locotenent, căpitan, maior, colonel și în sfârșit general pururea vesel și doritor de aventuri e cel dintâi în riscuri și în naționalismul lui cald se avântă în sbor până asupra Venei iar în cele din urmă se năpustește asupra ținutului Fiume. Poetul D'Annunzio de acum e poetul erou. Admiratiunea pentru poet ce se stinsese se va aprinde iarăș pentru poetul erou și cu aceasta întorsătură operele literare vor învia ca operele eroului național. Patria recunoscătoare îi va umplea pieptul de decorații și voind să slăvească pe «soldatul asalului dela Ronchi» «pe oratorul dela Quarta» pentru faptele, politice vor da în echivocul fatal și vor slăvi pe poetul imund.

Presa catolică și cinstită se va alarma și va arată guvernului etoarea în care e încurcat, scoțând în evidență deosebirea dintre poet și omul politic; anacronismul strident ce se făptuește reinviind o școală materialistă, păgână în Italia ideală și spirituală de azi; eșecul care a întovărășit dramele dannunziane chiar de la început. Inzadar! Institutele naționale își urmează calea începută. Și pentru ca să se vadă că Biserica nu osândește nici talentul nici arta ci abuzul și perversiunea lor nu va fi fără folos a cită un fragment din coloanele ziarului *Giorno* n. 17—18 Iunie 1927 în care Matilda Serao sub anonimul *Sigma* scrie:

«Deci se va da *La fiaccola sotto il maggie*. Cu mulți ani în urmă s'a jucat drama aceasta cu mare reclamă înainte de reprezentare . . . însă să ne aducem aminte la *fiaccola* . . . a avut o discretă nereușită, a căzut fără mult șgomot și s'a stins fără nevoia unui obroc. După aceea s'a mai făcut câte o rară încercare de a o aprinde: a rămas stinsă. Se va da și *Parisina*, Soarta ei n'a fost mai norocoasă de cât a *faciei* n'a fost nici măcar egală, a fost mai nefericită. A dispărut în mijlocul plictiselei și nepăsării publicului . . . și *Parisina* muzică și poezie s'a stins și ea sub obroc ca și sus laudată *fiaccola*. Și cu neasemănata mea mirare văd că se va juca și *La Gloria*, drama care s'a jucat numai într'o seară la teatrul nostru Mercadante dar care n'a ajuns la

sfârșit, pentru că vesela, frenetică furoare a publicului a împiedicat sfârșitul. *La Gloria*? se va juca *La Gloria*? O zeilor, o stelelor ce întâmplări din povești ne așteaptă! Dar în sfârșit, nu se vrea să se cunoască adevărul că o singură dramă de a lui G. D'Annunzio stă în picioare vrednică de scenă una singură: *La figlia di Sorio*? Se face aceasta opinteață nemăsurată de persoane 600 artiști de bani, de timp, de griji, pentru a scoate în public opere deja judecate și condamnate? Se zice: că vor fi recitate la perfecție cu artiști sublimi, cu scene sublime, cu costume sublime. . . Pentru Dumnezeu și acum 30 de ani și acum 20 de ani artiștii care au dat de răpă *La fiaccola*, *La Gloria*, *Parisina* erau cei dintâi, scenele splendide și costumele au costat flubii de bani! Eleonora Duse a cheltuit 100.000 de lire în *Francesca de Rimini* și a fost șuerată. Franchini și tovarășa ei s'au cufundat în datorii pentru *Fiaccola sotto il maggie*! Scenele pentru *Gloria* le-a plătit scump Eleonora Duse și au slujit pentru o seară, ba chiar pentru jumătate de seară! Sarah Bernhardt a creat *La ville morte* la Paris însă fără reușită și a jucat-o în douăsprezece seri. Rubinstein a cheltuit un milion pentru *San Sebastien* care a ajuns până la Milan însă n'a putut să se joace la Roma și încheie *Sigma* exclamând «*O compagnia del Vittoriale ti vedo e ti piango*!»

Ziarul Vaticanului „*Observatore Romano*“ plecând din alt punct de vedere la 16 Iunie 1927 iarăș își înalță glasul cum el a făcut-o și pentru «operele complete» un an mai înainte aducând aminte catolicilor de datoria lor față de gestul nesocotit al guvernului.

În ciuda tuturor însă azi D'annunzianismul intră în patrimoniul național. Se va arde tămâie eroului fără să se ia aminte că în fumul acesta vor rămânea asfixiate atâtea suflete nevinovate se vor păta atâtea conștiințe virgine iar din cenușa altarelor păgâne se va scula Leviatanul Dannunzianismului cu o nouă notă ce-l va sluji pe calea vieții de distrugere drept bănuț de vamă: opera națională. Preoții, mireni ce se vor crede chemați a ține aprins focul mândriei naționale îl vor impune ca principiu educător în instituțiile statului și ca o glorie a rasei. Și cine va mai îndrăzni a critica D'Annunzianismul fără să fie socotit antinaționalist?

Nu mai că aci mai vine o întrebare: Va fi oare în stare naționalismul să ascundă multă vreme fondul operii eroului său? Cu ce se va liniști conștiințele încurcate când pentru a mă ținea în picioare opera eroului soldat nu se vor putea aduce valoarea limbii și a formei, pentru că se va fi învechit? Se va vorbi despre pocă

ință poetului? Vai! De asta nici vorbă nu e. Războiul cu greutățile lui n'a fost în stare să'l trezească din coșmarul simțurilor amețite de îndestulare. S'a vorbit că D'Annunzio e în mare refacere sufletească ba chiar unele ziare italiene l'au făcut și terțiar franciscan. *Il Popolo d'Italia* însă a desmințit categoric orice svon bun, cu următoarele vorbe ale poetului însuși spuse unuia dintre corespondenții ziarului: «Frământarea mea religioasă e sfârșită. Nu mai sunt franciscan, m'am făcut iarăș păgân. . . » Și atunci cât va mai sta în picioare șandramana ridicată D'annunzialismului de naționalismul deochiat? Invierea lui nu poate fi decât aparență și ființa lui va sta în picioare asemenea unei umbre ce o infiripă și o ține în picioare lumina. Va înceta boala naționalismului se va prăvali și Dannunzianismul. Biserica i-a săpat groapă în 1911 proscrindul în intunericul Indexului.

Acum în timpul din urmă l'a prohodit iarăș spre îngropare când în ziua de 20 Febr. a. c. Papa însuș a împus predicătoilor romani de Păresimi, adunați înaintea sa pentru a cere binecuvântarea, să spună «un cuvânt serios luminos, întemeiat, dar mai presus de toate grav pătruns de duhul de credință și de disciplină catolică» asupra cărților oprite. Fiind aceasta de trebuință «când se face apoteosa cărturărească a unui autor a cărui cărți sunt unele deja condamnate expres de Biserică iar altele sunt prin sine însuș condamnate.»

Și sub orice marcă s'ar arata, poartă scris în frunte sentința morții și la orice volum ce se va tipări nu în Colecția Alcione ei fie ea chiar și regală din bagajul lui D'Annunzio ea va striga mereu:

Hunc niger est, hunc tu Romane, caveto.

(Hor. Satir 14.85.)

Și e destul!

ION FRAGĂ

O EPOPEE DE EXPLOATAT.

Nu numai din punct de vedere etic, dar chiar din punct de vedere estetic, care este viața cea mai frumoasă? Ce stare sau ce program de viață este mai potrivit pentru a o realiza? Iață părerea lui Jules Lemaitre (critic și con-

ferențiar renumit) dată unui public parisian de elită ca o concluziune picantă dar dovedită: «De aș fi putut să aleg, întâiu aș fi ales să fiu sfânt, după aceea o femeie frumoasă, după aceea un mare cuceritor, după aceea un scriitor sau un artist genial».

Am văzut în No. I. al acestei reviste că „Viețile Sfinților” sunt o modă literară. Fără să părăsim terenul cultural, literar sau social, vom căuta acum, pe lângă actualitatea și modernitatea lor, ceva din valoarea lor „umană” absolută, statornică, obiectivă. o personalitatea extraordinară de bogată.

Pe lângă neodihnitul călător și propovăduitor al Mântuirii „S. Paul” de Baumann, găsim alte figuri tot atât de epice cu o activitate fără intrerupere și neobișnuită. Așa „S. Bernard” eroul cruciatelor și al pacificării întregului Apus (prezentat de Vacandard sau de Goyau) „S. Francois Xavier” misionarul Indilor, a Chinei și a Japoniei (de Bellesort, de Brou și chiar săptămâna trecută de Grandjean care sublinează deja în titlu viața „eroică” acestui nou sfânt „Pavel” din Extrem Orient.

Dacă ne atrage mări mult explorarea lumii luntrice și realitățile ascunse ale mistice, regiunea de tot nouă ființelor spiritualizate în relațiune directe cu D-zeu, unde ceea ce frumos ca o feerie, e totodată mai înălțător și trainic decât evoluțiunile trecătoare ale eroilor profani le vom afla citind „Ruysbroeck l'admirable” un filosof mistic care a pătruns adânc în studiul relațiunilor întră D-zeu și suflet (de Hello). citind „S. Theresé” crainicul supranaturalului, de L. Bertrand. Autorul a pus ca moto două propozițiuni convergente scrise de doi specialiști. Cel mai cunoscut filosof american, W. James, scrie: «E vorba de a ști dacă stările mistice n'ar fi ferestre deschise asupra unei lumi de tot nouă» Și francesul de Gradmaison afirmă concluziunea sa dovedită; «Aceste experiențe mistice rămân înregistrate de oameni cari le-au experimentat, ca documentări aduse de către exploratorii unor continente inaccesibile».

Intre eroii creștini sunt și mai mulți oameni de acțiune, întreprinzători și realizatori ca S. Tomas de Villanova din Spania, în veacul său de aur, care punea în uimire un istoric și po-

sitivist ca Taine, „S. Basile“ organizatorul unor școale, spitale, vieți călugărești basilitane și... patronul României! geniul practic care dovedește că și răsăritenii mai dotați pentru speculațiunile metafizice, știu să fie eminenți administratori, și oameni de acțiune „S. Gregorie VII“ eroul luptelor pentru investitura canonică împotriva tiranismului germanic și recunoscut de istorici protestanți germani ca apărătorul libertății bisericești și naționale. „S. Patrick“ apostolul Irlandei a căruia serbare anuală este o manifestațiune națională chiar pentru Irlandezi din America și Australia, „S. Chantal“ din familia Dnei de Sévigné.

Câțiva sfinți au avut o influență așa de mare încât au îndreptat situațiunile grele țării și treburile statului. Așa „S. Louis IX. perfectul model al principilor creștini, dând în tratatul de pace englezilor învinși mai mult decât așteptau, dar mărind și închiegând Franța mai bine decât un Louis XIV sau un Napoleon. Așa „S. Jeanne d'Arc“ de Goyau sau de Touchet. Cu o notă mai vadită încă „La Vrate Vie de S. Vincent de Paul“ de Rédier. Autorul pe lângă eroul popular, cunoscut deja ca milostiv, spiritual, umil și ne arată administratorul genial, un adevărat om de stat „ministrul regiunilor devastate“ prin războiul de treizeci de ani. Cu S. Francois de Sales a fost unul dintre cei mai glorioși premergători al veacului de aur francez.

Constatăm de almintrelea ca precum misticii sunt excelenți „profesori de energie“ și de acțiune socială, tot așa activitatea sfinților, faptele lor cele mai roditoare isvoresc dintr'un suflet adâncit în o convingere clară și senină, în o virtute neclintată dar disciplinată. Aș zice că au exprimat în formele cele mai felurite „cu crâmpie umane, partea divină a omului“ (Ion Dumitrescu în „Curentul“.) N'au fost de o activitate mai mică sau de o splendoare umană mai redusă, figurile mai îndepărtate de timpurile noastre S. Caterina da Siena (de Pératé și de Mauclair) S. Colette de Corbie de S. M. Perrin sau „S. Genevieve“ Cea dintâi a fost emula italiană a Ioanei de Arc. mai mult a pus capăt prin străduința sa, schismei de Avignon și ea o fost totodată om de stat și... mistică. S. Coleta, încă o călugăriță cu o acțiune socială și reformatoare ca aceea Sf. Bernard. S. Geneveva

patrona Parisului, pe care-l scapă de piraiți scandinavi și de neînțelegeri launtrice.

Nu lipsesc nici sfinții plini de humor și spirit glumeț, ca S. Tomas More, ministrul și umanistul englez, prieten lui Erasm, glumind senin, chiar în fața eșafodului, ridicat pentru el de Heni VIII. adulter și apostat. Mult mai spiritual încă și mai glumeț „Santo Felipe de Neri, regele tinerimii din Roma, la sfârșitul Renașterii italiene, care știa, ca aristocratul Sf. Carol Borromeu, să se facă de tot mic și simplu, pentru a se adapta poporului de rând. Tot în aceeași categorie dar cu o simplitate evangelică și o notă populară mai pronunțată găsim „S. Crispino de Viterbo“ numit „Sfântul Vesel“ a căruia viața întreagă ne face să întrăzărim bucuriile... Paradisului pierdut. Fratele său S. Felix. pentru a-și face drum prin târg la Roma, spunea „Lăsați să treacă măgarul Capucinilor.“

Spectacolul suferințelor fizice și morale ni-l descrie cu energie Huysmans în „S. Lydwine“ Huysmans e cunoscutul artist naturalist a căruia stil realist și plastic ca tabloul unui maestru flamand ne pare cel mai expresiv, pentru evocarea miseriilor fizice a unei sfinte pironită pe patul său de durere, timp de treizeci de ani. Cu mai puțin realism în expresiunile sale dar cu o putere mai mișcătoare, L. Veullot ne a prezentat „S. Germaine Cousin“ sistematic persecutată de mama sa vitregă. Tot aici amintim S. Alfonso de Ligori, (de P. Berthe) cel mai mare apostol al Italiei moderne, respins prin o coterie puternică, din propria sa familia spirituală.

Ajunge atât pentru a ne convinge ca sfinții au fost oglinda creată, mărginită și redusă, dar nespuse de strălucită, reflectând ceva din frumusețea dumnezească. Au ridicat făclia adevărului a binelui și a frumosului, însuflețind și mântuind popoare întregi „Et quasi cursores vitæ lampada tradunt“ Explorând drumul lor glorios să avem cultul eroilor creștini,

Precum odinioară citirea Vieții Sfinților în familie, va ridica și închiega creșterea popoarelor apusene tot așa în țara noastră viața sfinților va fi citirea cea mai potrivită pentru ueducarea tineretului și pentru pace în familie și societate,

MARIANUS,

Istorie și Arte.

ÎN SLUJBA ADEVĂRULUI.

De un timp încoace „Adevărur literar și artistic,” sub titlul „mari curtezanе și vestiți libertini,” alimentează publicul c'el citește, cu o literatură bogată în descrierea unor pretinse fapte senzaționale — sub raport social și etic — a unor persoane, cari au trăit aproape de viața intimă a multor curți domnitoare. Autorul articolelor inspirat de nescai pornografiști francezi, cari „nu permit — contra argumente,” nu cruță nici Biserica. Or, noi stând în slujba adevărului pe care îl reprezintă aceasta sfântă instituțiune, — pentru lămurirea celor ce poate ar avea vre-o nedumerire — lăsăm să vorbească documentele bazate pe studii serioase și faptele istorice, referitor la articolul „Papisa Ioana”.

O facem aceasia — mai departe — din motivul, că marelui public i-se dă ocaziune de a se întâlni cu acest nume nu numai în câteva romane, reviste ori lexicoane, ci chiar și în unele lucrări istorice, cari cu toate că sunt tendențioase, se pretind a fi serioase și obiective.

Iată de ce e vorba. Se zice că un predicator englez din Mainz a avut o fică cu numele Gilberta, căreia i-a dat o prea distinsă educație intelectuală. La etatea de 18 ani — în societatea unui prieten și îmbrăcată în haine bărbătești — a dispărut de acasă. Cătreerând întreaga Europă, s'a stabilit în Athena, unde a rămas până la moartea prietenului ei, în care restimp și a însușit foarte bine limba elină. De acolo s'a dus la Roma, unde și-a deschis o școală figurând sub numele Ioannes Anglicus. Prin viața sa pie și prin'tr o superioară pregătire intelectuală și-a câștigat un strălucit nume așa, încât după moartea papei Leo IV, la 855 ar fi aleasă de papă. După doi ani de domnie înțeleaptă, răpită de belșug, s'a dat la destrăbălări așa, încât cu ocaziunea unei procesiuni solemne, a dat naștere unui copil. Se — zice mai departe — că după acea întâmplare ar fi murit imediat. Până aci povestea.

Această poveste s'a răspândit mai întâiu prin „Cronica” călugărului dominican Martinus Polonus. În numita cronică — care pe acelea vremuri (1350) se bucura de-o mare autoritate —

nu se pomenește numele papisei Ioana. Inșă pe una din pagini, la margo, s'a aflat o notiță scrisă de mână străină, referitor la papisa Ioana. Istoricii din evul mediu, folosind ca izvor istoric acea cronică, au introdus în scrierile lor și numita notiță, ca și când ea ar fi fost menționată de autor.

Mulți au folosit această poveste ca argument în contra bisericii Romei. Ioan Hus, la conciliul dela Konstanz, Chalcocondyla a introdus-o în literatura greco-bizantină, Boccaccio în cea italiană. Nu mai amintim neenumărații și mărunțeli la suflet scriitori sfădiți cu adevărul și cu simțul de răspundere morală.

Istoria pragmatică a dovedit — prin argumente ce nu se pot răsturna — că papisa Ioana n'a existat și nici nu a putut să existe; prin urmare celea scrise despre ea, sunt povești ori minciuni ordinare și tendențioase.

Este absolut sigur, că după moartea lui Leo IV, imediat a urmat Benedict III. Aceasta afirmațiune o dovedim în următoarele: a. Și azi se află un document adresat la 7 Oct. 855 de către Benedict III, superiorității claustrului din Corvey. b.) Există un medallion cu bustul lui Benedict III, și a împăratului Lothar I, care a murit la 23 Septembrie 855, deci Benedict III. trebuie să fie ales înainte de moartea lui Lothar I. c.) *Hinkmar*, arhiepiscop de Rheims scrie unui bun credincios al său cu numele Nicolau, că solii pe cari i-a trimis la Roma, pe drum fiind au primit vestea morții lui Leo IV. și pe când au sosit acolo, scaunul papal era ocupat de Benedict III. d.) Tot ca urmaș nemijlocit al lui Leo VI. îl amintește pe Benedict III. „*Liber pontificalis*,” *Marianus Scotus* † 1086, *Gemblours Sighet* † 1112.

Chestiunea din cauză a fost combătută cu multă putere de argumentație de Aeneas Sylvius, Platina, Aventin și chiar și de protestantul Blondel David la anul 1657; mai apoi de Leibnitz la 1758, W. Smets la 1803, Dollinger la 1863 și atâția alții.

Și dacă — cu toată puterea de documentare logică, obiectivă și serioasă a atâtor străluciți istorici — se mai află în acest veac „ai luminii” oamienii cari i-și pierd timpul cu po-

vești ca cea amintită, atunci o vine cazul <reac-
credinței, ținta de a lovi Biserica și moralitatea
precum și tendința de a satura pofa nenoroci-
ților, cari i-și află satisfacție în isprăvile aven-
turierilor și în publicațiunile "Adevărului — zis
— literar și artistic!"

Numai bucura ne poate ordinul D-lui Mi-
nistru de Justiție și ideala acțiune a D-lui Bră-
tescu-Voinești, în contra scrierilor cari sunt
potrivnice educației sănătoase și moravurilor
publice.

ION TEIUȘAN.

STATUĂ MUTILATĂ.

De când odinioară s'a imaterializat dansul
în așa fel în cât a putut fi considerat ca cea
dintâiu dintre arte, cel d'întâiu în importanță ⁽¹⁾
ba și drept „Arta” însăși, pentru perfecțiunea
ritmică a mișcărilor armonioase ale Terpsichorei.
«Ritmul intrupat dansul este Arta ⁽²⁾» azi nefiind
decât o succesiune sensuală a fătălellor echivoc
exotice, să fi rămas oare dansul și astăzi o artă?

Deși trebuie sa-l lăsam la rândul lui în
ierarchia artelor complementare ale Eu-lui desă-
vârșit uman, fapt este că arta dansului isvorește
din adâncimea umanității noastre.

Ajuns la exaltare supremă, sentimentul re-
ligios se exprimă la Evrei prin dans și regele
David „sărind și jucând înaintea Domnului” ⁽³⁾
ofera lui Dzeu. un prinos de laudă mistică, prin
încercări de spiritualizare a trupului, prin luptă
contra greutății lui materiale. ⁽⁴⁾

Tot în mișcările dansului se deschide tri-
umfal bucuria intensivă a sufletului popular ⁽⁵⁾
chiar și în biserica noastră răsăriteană, odinio-
ară în rânduială căsătorii avea loc un adevărat
dans religios. (Isaia danțuește)

Arta, aceasta înflorește în Grecia veche, și

(1) Fernand Divoire în „Découvertes sur la danse”

(2) Armande de Polignac.

(3) 2 Samuel VI. 15.

(4) Se știe că în Islam este o congregație de „că-
lugări” mohamedani, cari prin mijlocul dansului, încear-
că să se pună într'o stare înaltă mistică în care ei cred
să se împreună cu dumnezeița.

(5) În Bizanț prefectii organizau în „Augusteon”
vis à vis de târgul de zarzaturi mari dansuri în cinstea
„Despotou”

în Franța. «La greci exprima iubirea cătră cetate,
gustul pentru rațiune, sentimentul armoniilor
cosmice; infrumseșa trupul omului, obișnuia ti-
nerimea cu frumoase atitudini, și cu umblet
logic; fecunda și disciplina celelalte arte. În
Franța . . . arta dansului accentua și dezvoltă
simțul cinstitii cavaleriești instinctul omeniei, dorul
de glorie, gingășiile iubirii curtene. În parte, dansuri-
lor sale, de odinioară ⁽¹⁾ Franța li datorește aceia
politețā simplă și mlădioasă, aceia știința a primirii
zâmbitoare, acel desgust pentru ștregările ne-
cuvincioase, rigiditatea și scālămbăiale; în sfâr-
șit acela ținută grațioasă și demnă cu cari ea
a cucerit admirația lumii. Toate acestea nu s
numai calități de lux, de alai căci prin ele
se clădește o viață mai umană și mai bună»
⁽²⁾ Deopotrivă dansurilor noastre naționale ⁽³⁾ în
cari s'a împreunat toate sentimentele complexe
ale sufletului nostru, țărânul român care li-a ră-
mas credincios, li-datorește simțul de finețā,
instinctul de noblețā simplă, cari-l deosebesc de
popoarele vecine.

Vremurilor noastre cărora le am încredințat
să înjosească tot, le aparține și înjosirea dan-
sului. Au reușit pe deplin. Deslegând puterile
instinctelor celor mai brutale ale trupului, au
ajuns să organizeze sub conducerea unor *văcari*
din America de Sud o horă infernală de frecări,
stringeri, mișcări, din cari spiritul a fugit îngro-
zit. Artă degradată, statuă mutilată și pângărită.
Oare n'ar fi și asta semn al degradării spiritua-
le publice importanța ce se dă în viața noastră
sociale unei dansatoare neagră ⁽⁴⁾ întocmai cum
pe atunci și oamenii din epoca decadenței Impe-
riului, aveau aceeași admirațiune și exaltare pen-
tru favoritele din circ.

Nu e vorbă să afurisim dansul, ci să revenim
la adevărata artă și cea mai spiritualistă ce
este să o liberăm din materialism și obscenitate
prin atașament și dragoste față de tradiția no-
astră clasică a ritmului divin. ⁽⁵⁾

L. M.

(1) Menuet, passe-piedscoutants, pavanes.

(2) Revue des Jeunes.

(3) cf. „Manualul dansurilor naționale” (Institutul
național de educație fizică) de Lucia Anđronic-Vasilescu
și El. D. Bădulescu.

(4) Memoriile Josefinei Baker (Univ. It.) ! ! !

(5) În Italia s'a interzis corpului ofițerese să par-
ticipă la dansurile lascive.

Dialectele muzicale ale Românilor.

După cum limbile vorbite de popoare ni se prezintă divizate în o sumedenie de dialecte, fiecare dialect limitat la o regiune geografică oareșcareva, așa și limba muzicală a popoarelor încă ne prezintă o astfel de divizare în dialecte bine distincte, cu particularități deosebite, ocupând fiecare o întindere geografică limitată.

Nu am de gând să dau aici un studiu sau o descriere, a tuturor dialectelor pe cari această divină limbă universală, a popoarelor, ni-o prezintă, ci bazat pe celea mai noi rezultate științifice și pe puținele colecții de folklor muzical ce s'au făcut la noi, să dau o succintă descriere dialectelor muzicii noastre populare.

După cum limbăștii în studiile lor se servesc de anumite criterii, cu ajutorul cărora studiază dialectele limbilor, așa și folkloriștii muzicanți, la studierea și stabilirea întinderii unui dialect muzical, se servesc de particularitățile ce le oferă genurile sau categoriile muzicii populare.

Dintre toate popoarele cari prin trecutul lor se simt legate de cetatea de munți a Carpaților, singur poporul roman și-a păstrat până azi încă mai intacta formă primitivă a muzicii populare.

O caracteristică a acestei muzici primitive, încă neatinsă de cultura orașelor și muzica măestrată, se pare a fi divizarea pronunțată a melodiilor în categorii, după ocaziunile deosebite la cari se cântă sau se execută, cum sunt categoriile: colinzilor, cântecelor de nuntă, bocetelor, ariilor de dansuri și a horelor — sau cum le numește oficialitatea a *doinelor*.¹⁾

Dintre aceste categorii, cuvântul ce-l mai hotărător, în ce privește studiul dialectelor, îl are categoria melodiilor de hore sau doine, pentru că această mare și importantă grupă, în fiecare regiune se cântă cu deosebiri pregnante.

Ceiace mai favorizează această grupă importantă sunt și textele cu cari se cântă. Fără să fie legate de nicio ocaziune, ca și melodiile celorlalte categorii, ele se pot cânta după plăcere, fie cu texte lirice, fie cu epice, cu balade, legende, sau uneori chiar și cu texte ironice.

Sunt țărani sau țărance, care pe o singură *melodie-horă*, își cântă toate textele câte le știe. Și ceiace ușurează cântărețului potrivirea

1) B. Bartok „*Völksmuric der Rumänen*”.

textului la melodie este, că nu-l găsim împărțit în strofe (contrar textelor poporane ungurești și slovace) și este format mai în totdeauna din versuri de 8 sau 7 silabe.

Când pe lângă melodiile compuse pentru 8 silabe, se cântă texte numai de 7 silabe, atunci silaba a 8 a este complectată printr'un „u” „mä” sau „mäi,” dacă rândul neîntregit din text se termină cu o consonantă, iar dacă se termină cu o vocală, întregirea se face mai curând prin un „le” sau „re”.

În ce privește *materialul muzical* al colinzilor și ariilor de dansuri, în studiul dialectelor este neîntrebuințabil, colinzile variind foarte puțin dela o regiune la alta, iar ariile de dansuri ne oferă pentru fiecare regiune o icoană puțin clară. Celelalte două categorii, a cântecelor de nuntă și a bocetelor, sunt atât de puțin variate, că nici nu pot fi amintite în studiul dialectelor.

Rămâne deci ca importanța cea mai covârșitoare la împărțirea muzicii populare românești în regiuni dialectale, să o aibă *categoria doinelor*.

Natural că aici va fi vorba numai de dialectele mazăicale ale Românilor din Transilvania și părțile uigurene, căci după cât știu eu, în regiunea de dincolo de Carpați, ca excepția regiunii Argeșului, nici în vechiul regat, nici în Bucovina sau Basarabia nu s'a făcut încă o studiere sistematică și în mod științific a muzicii populare, sau cel puțin editarea unei colecții pentru răspândirea ei.¹⁾

Transilvania și părțile uigurene, din punct de vedere a muzicii populare, se împarte în patru *regiuni dialectale*.

1) Materie uzabilă conține lucrările: *Părvulescu* „Hora din Cartal” *Ciorogariu*: „Căntece din popor”, colecțiile făcute cu fonograful de către *D. G. Kiriac* conținând vreo 100 melodii din regiunea Curtea de Argeș.

Iar pentru regiunile de dincoace de Carpați avem colecțiile lui *Bela Bartok*: „Cănteec populare românești din Bihor”, *Volksmusik Rumänen von Maramureș*, și *Musikaliske dialect der Rumänen von Hunyag*;

Lăudabilă este inițiativa Ministerului Cultelor și Artelor, care nu demult a instituit o comisie din specialiști, în frunte cu d-l Tibetiu Brediceanu, în vederea culegerii și publicării cântecelor populare românești.

Comisiunea a lausat un apel către toți profesorii de muzică din țară, cerându-le sprijinul și oferind culegătorilor de azi, cilindre fonografice și ale aparate moderne pentru înregistrarea lor.

Dintre celea patru dialecte numai două pot fi considerate ca păstrătoare de adevărată muzică românească și anume: *regiunea dialectală de Nord* cu centrul în județul Maramureș, întinzându-se și asupra Românilor din comitatul Ugocsa și *Regiunea dialectală de Sud*, cea mai principală, care ocupă tot ținutul ce se întinde între județele Bihor—Făgăraș și în Sud până la Argeș și sudul Banatului.

Al treilea și al patrulea dialect, sunt din regiuni cu populație cam mestecată, cu o muzică ce arată o foarte puțină înrudire cu dialectele din Nordul și Sudul Ardealului.

Unul este dialectul județelor Satu—Mare, Sălaj și regiunea numită Mezöség, foarte mult influențat de vechile cântece ungurești, așa că azi acest dialect este numit „Dialect cu caractere ungurești”.

Andante

Cuhea (Maramureș)
Colecția Bartok.

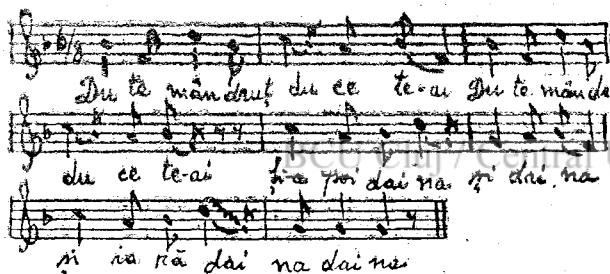

Fig. 1.

Iar al patrulea dialect este al regiunilor din apropierea Săcuilor, cuprinde Câmpia Transilvaniei cu județele Târnava Mare și Târnava Mică, cu o populație cam mestecată și'n acărui muzică găsim o puternică influință săcuiașcă.

În ce privește doinele celor două regiuni principale, de Nord și de Sud, diferă foarte mult unele de altele și deosebirea e atât de pronunțată, încât fac impresia că nu sunt ale unuia și aceluiași popor, ci alor două popoare total deosebite. Pentruca să vă dați singuri seama de marea deosebire ce există între doina maramureșeană și cea bihoreană vă dau ca ex. două doine, prima este o doină tipică maramureșeană, din colecția lui Béla Bartok, Fig. 1. iar a doua este o doină tipică bihorenească colectată de mine din comuna Sân Martinul de Beiuș. Fig. 2.

Regiunea dialectală de Nord, după toate aparențele se pare a fi destul de unitară, nu-i cunoaștem însă până acum limită întinderii spre

Sud, deoarece județele Bistrița-Năsăud și Someș n'au fost încă studiate din punct de vedere științific muzical.

Poco rubato

Sân Martin de Beiuș
Colecția C. Mezeu,

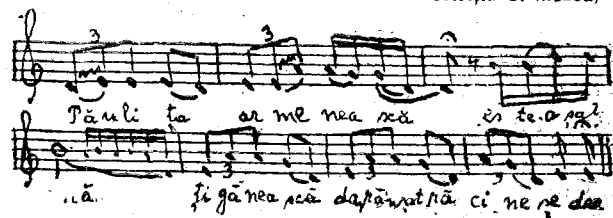

Fig. 2.

În acest dialect se pot distinge două tipuri de doină, una cântată în stil vechiu și numită *Horă lungă*, iar cealaltă cântată în stil nou și numită *Hora nouă*. În melodiile acestora din urmă a pătruns influința străină, mai ales slovacă, denaturând în parte caracterul românesc a muzicii maramureșene.

La regiunea dialectală de Sud nu mai găsim unitatea celei de Nord, căci ea se împarte în alte trei subregiuni:

a.) aceia a dialectului bănățean, sau dialectul cu refren, mărginit la regiunea geografică a Banatului.

b.) Regiunea dialectului bihorean.

c.) Regiunea dialectului cu *cadență frigiană*, răspândit în județele Alba, Hunedoara și Sibiu.

Aceste două subregiuni din urmă, a Bihorului și cea cu cadență frigiană, se apropie foarte mult una de alta, având particularități comune, cum și scara de tonuri pe care sunt clădite melodiile.

Dintre aceste două sub dialecte, muzica cea mai originală o are *muzica bihorenească*. O am găsi-o și la celalalt subdialect dar ici colo el este împesitritat cu influințe venite din alte dialecte, mai ales influințe bănățene.

Muzica bihorenească, fie datorită regiunii, fie caracterului închis al Bihoreanului, a fost până acum ferită de influințe străine. Bihorul nostru este un tezaur de cântece populare de origine foarte veche, celace pare a fi, spune Bela Bartok, chiar caracteristica producției muzicale a Bihoreanului. Un exemplu de cântec vechiu am în colecția mea, este cântecul lui Iancu, așa cum se cântă prin regiunea noastră. L'am cules dela o femeie bătrână de 71 ani nă-

nită Laza Catiță, din comuna Sân-Mărtin. Dânsa îmi spunea că l-a învățat pe vremuri, dela fosta servitoare a lui Avram Iancu, o fată din părțile noastre și al cărei nume nu-l mai reține.

Exemple de cântece vechi v-ași putea aduce și din grupa colinzilor, melodii de a-și o frumuseță incomparabilă, fie cântate pe lângă balade, fie cu texte luate din viața Mântuitorului, culese mai ales din satele de pe Valea Roșiei.

În ce privește *doina* bihorenească, ea este caracterizată printr'o mișcare lentă și un ritm liber și neprecizat. Populația dela sate le numește *hore*, cuvântul *doină* fiind pe aici necunoscut.

Ariile lor adeseori sunt cântate pe lângă balade, cântece lirice, ba uneori și ironice și ele nu-și au nici aici textul lor special, așa că pe o melodie *doină* se poate cânta orice text, pănăcând colinzile și cântecele de ceremonii și au textul lor special. Fiindcă textele nu formează strofe, se repetă fără regularitate fixă, așa că

uneori se întâmplă că melodia se sfârșește la mijlocul unei fraze din text. sau cântecul se sfârșește la mijlocul melodiei pentru că textul s'a sfârșit și atunci textul se completează cu un „hai dainam, dainam“

Este cert, că cine a auzit horind o adevărată Bihoreancă, nu va uita nici odată frumusețea D zeiască a cântecelor ei și ca să nu fac impresia că aș avea de gând să fac aici apologia muzicii populare bihorenești, ca încheiere voi cita cuvânt de cuvânt, fără nici un comentariu, ceiace scria Béla Bartok, celebrul pianist și renumitul folklorist, despre muzica bihorenească, cu ocaziunea unei polemici.

D-Sa spunea, că „este doar cea mai minunată muzică populară de pe întreg teritoriul locuit de Români și luată în chip absolut e atât de fermecătoare, încât ar putea o admira toți oameni de muzică ai Europei.“¹⁾

C. MEZEA.

1.) Conv. lit. pe anul 1914.

BCU Cluj / Cărți și reviste Library Cluj

Cărțile Viorei din Bihor: Viorele (editura Sococ București) *Din cetatea sfântă* — proza *Mosaic* — poeme în proză, *Poezii* (toate editura Doina Beiuș.)

Scrisul Viorei din Bihor se resimte de aceeași revenire se mișcă în același cerc hermetic al durerii, resemnării, iubirii nesfârșite și dorului nelămurit. Scriitoarea împrumută tuturor înfăptuirilor sale literare un simțământ rar, ne perceput de noi, nelămurit, dar de existența căruia ne lovim la fiecare pas. Și poate chiar această modelare a unui suflet, de femeie — da, sufletul femeii nuanțat la infinit și resonant pentru cele mai minuscule unde eterice ale sentimentelor — dă prețiosul cărților ei.

Viora din Bihor este soția avocatului de odinbără Dr. Ciordaș martirul cauzei naționale. Nu-i putem cere acestei femei distinse de cât aceeași vecinică resemnare și conștiință mândră că îndemnurile, înbărbările, sufletul ei sunt părți din supremul supliciu pe care la îndurat fără murmur alături și-l îndură astăzi singură fără de soțul ei.

Proza căutând mai mult să rezerve viitorului probațiunea unor fapte, convingeri și idealuri avute în comun de ambii soți are mai mult valoarea în acest senz Volumul *Din cetatea sfântă*, îl consider cași o colecțiune care își are mai mare prețiu afectiv pentru autoare.

În poeziile Viorei din Bihor însă, ne regăsim, înțelegem cum pentru acest suflet văduvit, doritor de a se spovedi tuturor doritor de a resfrânge dragostea, prețuțindeni, versul e un balsam, o răcoritoare adiere:

Aș vrea să cânt, dar nu mai pot.
Privesc îndurerată,
Cum mâna-mi tremură prelung
Pe harfa destrunată.

(Poezii pag. 56.)

Iată de ce ne spune Viora din Bihor
Visele mele s'au împrăștiat
Și-am rămas un visător fără vise.

(Din cetatea sfântă pag. 40.)

Viora din Bihor nu scrie pentru toți scrie pentru pușini, iar acei pușini sunt: familia ei, consătenii ei, bihoreni ei. Dacă scrisul Viorei din Bihor a ajuns și la alții atunci ei vor aprecia femeia, dintrinsă — femeia pe care nu ni-o împărtășesc celelalte scriitoare ale noastre, pentru că soarta nu le-a hărăzit acele îmbolduri, a cele chinuri dar și acele admirabile profuziuni de simțire de cari Viora din Bihor a avut parte din belșug.

Fenomenele sociale în Statele Unite de Nicolae Petrescu. (Edit. Cult. naț. 117 pag. form. 8° preț 24 lei. Lăsăm să ne spună autorul ce la călăuzit și cum a intenționat să scrie această carte: „am căutat să expun mai mult principiile, pe care se bazează societatea Americană. Detalii și fapte au fost menționate numai pentru verificarea principiilor. În loc de descrie situații izolate, am explicat organizațiunea socială prin condițiunile cari au determinat-o. Astfel cititorul va găsi mai mult o elucidare științifică, de cât o descriere anecdotică a fenomenelor sociale din Statele Unite.

Principiul fundamental în organizarea unui popor

nu este statul ci societatea. . . . Societatea cuprinde în sine statul, iar nu invers. La acest senz poporul american, cu tot spiritul lui de organizare nu și-a însușit aceia disciplină rigidă pe care o găsim, de exemplu, în Germania unde concepția Hegeliană a subsumat în mod artificial societatea — noțiunii de stat. Baza solidă a organizației sociale în Statele Unite constă în conștiința clară, pe care poporul o are despre societate.

Un om sfârșit de Papini. (Edit. Cult. naț. form. 8° pagini 252 preț. 70 lei.) Papini în scrisoarea adresată traducătorului Al. Marcu ne spune: „Când am scris *L'uomo Finito* nu m'am gândit cătuși de puțin că într-o bună zi avea să fie tradus în alte limbi, cu atât mai puțin în românește!” Nu știu ce lă indemnă pe autor să scrie astfel, dar ceia ce putem constata, este că traducerea românească ne redă admirabil — fără sacrificarea ideii, a „spovedaniei unei epoci,” a răsunării și a victoriei artei asupra înșelății nădeji într-o nouă eră spirituală” — stilului și terminologiei noastre. Omul sfârșit e ti-

nereșea cheltuită prea mult intelectualității, metafizicului și abstractului din partea autorului. Aci ne vorbește Papini necredinciosul pentru ca mai târziu în *Storia di Cristo* să vorbim cu înfrântul dar nu cu „sfârșitul”

Individul împotriva statului de Herbert Spencer (Edit. Cult. naț. format 8° pag. 155, preț. 90 lei) Patru articole de ziar publicate în „Contemporary Review”, împreunate ne-au dat cartea, care se resimte de intențiile originare ale cuprinsului ei. Spencer conservatoristul este acela care le-a scris în luptă aprigă cu liberalii englezi (Tory) și cu o logică, pe care vrând ne vrând, trebuie să o recunoști exactă în multe cazuri, își demonstrează greșeli, inconsecvenții, păcate săvârșite în numele aceluiași despot — statul — în contul aceleiași victime — individul. Bineînțeles liberalii englezi au mare parte din vină. Cartea ne familiarizează cu mentalitatea practică, ocilitoare dar minuțioasă a englezului.

(S.)

Viața Socială.

Scrisori Parisiene.

PRIMELE IMPRESII.

Se zice că între vis și realitate ar exista o mare deosebire, atât de mare, încât realitatea ar urma visului sub forma unei triste deziluzii.

Această problemă e mult discutată. Chiar dacă ar fi adevărată, ea are o excepție. De care o poate ușor verifica oricine vizitează Parisul.

Căci te simți sufletește copleșit din prima clipă când ai pășit în feerica metropolă, de pe malurile Senei, a cărei străvechi temelii zac aici din timpul anticei Lutetia și pe cari s'a suprapus armoniosul amestec arhitectonic al autenticului și dantelatului goticism îmbinat cu barocul renașterii și cu edilitarismul modern, simetric, practic, utilitarist. Și în fiecare zi, ce ai fericirea să trăiești aici, te simți tot mai mult câștigat, încălzit, însuflețit.

De aceea, „student creștin din România-Mare,” — tu idealist visător al unei patrii înfloritoare și glorioase, — vino aici, adapă-te la lumina radioasă a culturii și civilizației galice, sorbindu-o la izvărul ei limpede și curat.

Și în deosebi Tu, student ardelean, care ai supt, cu forța, pe băncile copilăriei, învățatura ungurească și germană, care te instiga să urești și să disprețuiești tot ce nu era teutonic sau hunic, — vino aici, în Capitala Lumii, care te va

primi cu brațele deschise și care-ți va deslega ochii, arătându-ți, în toată splendoarea, vigoarea și fecunditatea sa, majestatea gentului latin, filtrată prin secole de sbucium, luptă și înălțare.

Totuși trebui întâiu să descoperi calea adevărată pentru a putea cunoaște și lubi Parisul *autentic*. Căci la Paris, ca în orice metropolă contemporană, trăiesc alături, una lângă cealaltă și totuș profund distincte între ele, două lumii deosebite. Prima noaptea, iar a doua ziua. Prima atractivă, a doua instructivă. Cine a fost prins, spre nenorocirea lui, de prima, este pierdut pentru a doua.

Căci de o parte, se agită viața mondenă și degenerată a Parisului *internațional*. Moravurile și apucăturile exotice ale chinezilor, japonezilor, malaiesilor, indienilor și negrilor se întâlnesc aici amestecate sub forme bizare. Ele sunt exprimate, cacofonic și anarhic, prin viața bulevardelor, muzic-hallurilor, danciingurilor, tavernelor și a altor șpelunci de exploatare și tâmpire, rafinată, diabolică, perversă a viciilor umane. Aceste vicii dansează destrăbălate și alcoolizate sub sguuirea isterică a jazzului african. Americani cu dolarul poruncitor Englezi, cu lira orgolioasă, Jenul înfigăreț, Spanioli, cu pesetas sunător, atrag, în nopțile roșii ale Montmartreului, femei, cu suflet și trup mercantii,

pentru a-și stoarce vloga intelectuală și fizică în orgii păcătoase. Aceasta viață însă se scurge numai noaptea, sub valul laș al întinericului, când strălucirea sinceră și înviorătoare a soarelui este înlocuită cu milioane de becuri electrice policolore. Victimele ei, — sărmănele, imbecilele, slabele ei victime, — dorm ziua, adică se mortifică tocmai atunci, când își trăiește viața sa sănătoasă și onestă Parisul cel adevărat.

Pentru că, de altă parte pulzează activitatea austeră, subtilă, meditativă a Parisului intelectual. Muzeele cu infinita lor bogăție de artă, istorie, știință, Louvrul, Invalizii, Arts et Métiers, Catedralele pompoase, superbe, impresionante, ca Notre-Dame, Saint Germain dei Prés, Madelena, Sacréi-Coeur, Inaltele școli, cu atmosfera senină a muncii intelectuale organizate, disciplinate, perfecționate, ca Sorbona, Institutul Catholic (a doua Universitate a Parisului, cu patru facultăți), Academii de specialitate. Bibliotecile, cu inepuizabile comori ale gândiri umane scrise, ca Biblioteca și Archivele Naționale, Bibliotecile Univerzității și ale Facultăților, Biblioteca Saint-Genevieve. Și, în fine, teatrele serioase, unde arta grației și armoniei stă în serviciul idealului estetic, ca Opera Mare, Opera Comică, Comedia Franceză.

Toate aceste lăcașuri de cultură sunt totdeauna tixite de francezi adevărați și de streini serioși, cari, toți, gășesc aici o ospitalieră primire. Și se pot vedea aici tineri studenți, cu hainele tocite, alături de bătrâni venerabili și că-

runți. În deosebi trebuie să remarcăm acești bătrâni, foarte mulți la număr, minunat conservați prin continua preocupare intelectuală. Cu toții așteaptă răbdurii, în șiruri lungi și disciplinate, la poarta catedralei „Notre-Dame,” pentru a gusta elocința savantă și elegantă a Monseniorului Baudrilliant, strălucita figură decorativă a amvonului francez contemporan, care predică, sau mai bine zis conferează, în toate duminicile postului de Paște despre, „La vocation catholique de la France et sa fidélité au Saint-Siège à travers les âges (Vocațiunea catolică a Franței credința ei față de Sfântul Scaun în decursul veacurilor trecute). Sau așteaptă la intrarea principală a Sorbonei, unde o pleiadă strălucită de renumiți profesori comemorează solemn, cald, documentat, „Centenarul Romantismului” (1828 — 1928.)

Iată un mic și neînsemnat fragment din viața adevărată a Parisului francez și catolic (două noțiuni ce se acoperă și se integrează într-o unitate istorică și reală.) Care merită a fi cunoscută și pătrunsă.

Și iată pentru ce primele impresii ale unui student, venit la Paris cu intenții serioase și intelectuale, — se pot rezuma în afirmația că dacă, ori unde în lume, realitatea ar însemna o deziluzie, la Paris visătorul, cu cea mai bogată imaginație, își va găsi întrecute așteptările și se va simți copleșit de respect, admirație și iubire.

CAIUS BARDOȘI.

Schițe.

PIUS XI.

Din prilejul aniversării anului al 6-lea dela încoronare, credem că facem un serviciu cetitorilor dând mai la vale, câteva date biografice, menționând unele acte din vasta lui activitate de preot și mai apoi suprem Păstor al Bisericii lui Hristos.

S'a născut la anul 1857 în orașul Desio, aproape de Milano, (Italia) dintr-o numeroasă familie. Încă din frageda copilărie, o avut a adâncă evlavie, o minte ageră și o deosebită seriozitate — la aceasta vârstă, încât îi ziceau și

„tinărul bătrân” (după Card. Mersier.) Studiile superioare le făcu la Roma, unde luă doctoratul în filosofie, teologie și dreptul canonic. Aici fu hirotonit de preot, la 20 Dec. 1879, și își celebră prima Sf. liturgie în Biserica S. Carol a Milaneseilor. — Intors la Milano, este numit profesor de dogmatică la Seminarul Teologic și Capelan al „Cenacolului,” un cerc, în care se aduna elita societății milanese, și de unde s'au pornit inițiativa pentru înființarea atâtor societăți de educație creștină, sau de binefacere socială. Aici, Don Achille Ratti, — cum se numea atunci, — se ocupă cu multă dragoste, chiar și

de mici „hornari“ săraci. Tot în aceasta vreme, împreună cu prietinel său — mai târziu Cardinalul Lualdi — intră în societatea Preoților „Oblați de S. Carol Boromeul,” care numără între membrii săi, floarea preoțimei milanese, având de lozincă : „Humilitas.”

La 1888, fu numit prefect al „Bibliotecii Ambrosiane, vestită în toată lumea, pentru rarele manuscrise ce le are.

În timpul vacanțelor, Drul A. Ratti, făcea dese excursiuni în Alpi. Era un mare alpinist, îi plăcea mult umbletul pe jos, urcând munții înalți. Un mijloc foarte bun pentru întărire trupască și reculegere sufletească, atât de necesare unui om de studiu.

În întregă activitatea sa neîntreruptă : publicațiuni, comunicații istorice, literare sau docum., dovedește o rară vigoare științifică.

La anul 1909, fu chemat la Roma de Papa Pius X. și numit vice prefect al „Bibliotecii Vaticane,” unul dintre cele mai mari centre internaționale de știință istorică. Aici Monsgr. Ratti, cu multă afabilitate, era totdeauna gata, să răspundă numeroșilor savanți cari îi cereau informațiuni, din toate părțile lumii. Drept răsplată pentru acest prețios serviciu ce l-a făcut științei, este, că s'a câștigat o vastă și bogată cultură. Aici l-a putut cunoaște pe deplin Pontificalul Benedict XV., spiritul echilibrat, mare și puternic a Monsgr.-lui Ratti. În primăvară anului 1918, îl trimite ca vizitator Apostolic în Polonia, unde a contribuit în măsură foarte mare, la organizarea acestei țări, slăbită și pustiită de războiul mondial. În anul următor, este ridicat la treapta de Arhiepiscop tit. și numit Nunțiu Apostolic la Varșovia, petrecând aici, chiar și atunci când Capitala Poloniei, era amenințată de Bolșevici, dând prin acest fapt, un puternic sprijin moral; guvernului național polonez. (Unui personaj care-i recomanda plăcerea neîntârziată, impusă de regulile elementare ale prudenței, Nunțiu Ratti îi răspunde : știu că situația este gravă, dar astăzi la Sf. Liturgie mi-am oferit viața Domnului, — și acum sunt gata la orice eventualitate.) La un Pelerinaj popular, la Sf. Maria de Vilna, l-au văzut stând în genunchi, timp de 2 ore, pe zăpadă și în frig de 14° sub zero. În Oct. 1921, Universitatea Catolică din Varșovia îi con-

terește titlul de doctor în teologie „honoris causa,” iar Guvernul polonez, în anul 1922, îi decerne decorația : „Vulturul alb.”

La 13 Iunie 1921, Nunțiu Ratti, este creat, Cardinal și numit Arhiepiscop la Milano, după ce condusese pelerinajul național italian la Lourdes. Intronarea sa la Milano, s'a făcut cu o manifestație și un triumf ce nu se pot descrie, întreg orașul forma cortegiul, având și o gardă de onoare în „mare ținută,” iar un aeroplan făcând virajuri, arunca flori și foi volante cu : „bine-ați venit.” Imediat după Sf. Liturgie, noul Arhiepiscop, asistă la banchetul ce îi oferit se la o mie de săraci — și presidează înagurarea „Casei poporului.”

În 6 Febr. 1922, a fost ales, iară în 12 încoronat de Papa, luând cârma Corăbiei Domnului.

Activitatea vastă a acestui mare Pontifice, decând a urcat scaunul Sf. Petru, este mai mult cunoscută, vom nota aici, doar în liniamente generale câteva din actele mai însemnate.

În cei dintâi 3 ani de păstorie, a creat : 32 noi Prefecturi Apostolice, 17. n. vicariate Apostolice, 41 n. Episcopii, 10 n. Arhiepiscopii. (nu Episcopi,) 7 n. delegații Apost. (între cari 2 Nunciaturi), a încheiat 4 n. Concordate (Serbia, Letonia, Basarabia și Polonia, România încă n'o înșirăm, ne fiind publicat C.) În anii din urmă. În țările misionare, Clerul indigen a ajuns la așa înflorire, încât Preafericitul Părinte, a putut hirotoni din sinul acestui cler național : 2 Episcopi Indieni, 6 Ep. Chinezi și 2 Ep. Japonezi.

În preziua sărbătorii Nașterii Domnului 1924, Pontificalul Pius XI. deschide „poartă sfântă” și decretează anul sfânt, anul jubilar 1925.

Tot în anul jubilar, a lăsat să se organizeze în grădinele Vaticanului celebra : „Expoziție misionară,” vizitată și admirată de sute de mii de pelerini, cari din toate părțile lumii, au alergat să-și plece genunchii la mormintele sfinților Apostoli Petru și Pavel, să primească binecuvântările Sf. Părinte și să se împărtășească de binefacerile îmbelșugate ale anului Sfânt.

Între canonizările făcute până acum de actualul Pontifice, notăm : S. Petru Canisius căruia îi dă și titlul de Doctor al Bisericii, tot astfel și

Sf.-lui Ioan de Sf. Cruce. Apoi: S. Terezia de pruncul Isus, floarea Carmelului din Lisieux, atât de mult iubită și adorată de sute de mii și poate milioane de creștini din toate părțile lumii; S. Maria, M. Postel și S. Magdalena Sofia Barat, întemeiet. congreg. Damelor de Sacré-Cour și S. Ioan Vianney, faimosul paroh de Ars.

În mijlocul multiplelor sale preocupări de tot soiul, Marele Păstor, nu uită să trimită din daniile făcute de credincioși, ajutoare înfometărilor, devastărilor, inundațiilor, sau altor mizerii, din toate țările, fără deosebire de religione ori naționalitate.

Ultimul act mai important, în activitatea lui de suprem Păstor și legislator, este enciclica „Mortalium animos“ comentată și în presa dela noi, cu oareșcare interes.

Acesta ar fi un crâmpciu, din activitatea, din viața și din sufletul mare, al Pontificelui Pius XI, al 266-lea succesor a Sfântului Petru și Părintele sufleteșc-ilor aproape 400 milioane de creștini.

P. Aniod.

Vicente BLASCO IBANEZ.

Spaniol de pur sânge prin temperament, gândire și sentimente. Dacă nu i-a fost sortit să-și câștige faima în lupte cu tauri și cu valurile mării și-a creat-o aiffel dar nu numai puțin cu peripeții și original. Căci Ibanez nu este numai scriitorul ci în aceeași măsură și republicanul (deputat ales cu acest program în Cortés la 1898.), dușmanul neîmpăcat al regimului actual spaniol (pe pașul de moarte a cerut că atâta vreme cât acest regim va dăinui în Spania să nu fie reinhumat în patrie), violentul pamfletar al regelui Alfons XIII-lea și marele exilat al Spaniei.

Mare patriot — îngrijorat de destinele Spaniei sale — a fost prea mult gânditorul avântat, neastâmpărat pentru că să se fi validat în planurile sale politice. Dar ca și scriitor — discipol al lui Zola și Flaubert — s'a făcut mai mult cunoscut, mai mult apreciat, dorit și iubit. Deja dela prima s'a lucrare „Povești din Valencia“ s'a resimțit de realismul, naturalismul și stilismul celor pomeniți mai sus. Deci a fost ușor de

clasat. „Horda“, „Mare nostrum“, „Arene sângerate“, „În Umbră“ și Catedrala“ își mențin același timbru și vigoare.

Prodigios în activitatea s'a literară, era un neobosit și pasionat al scrisului. Puțin înainte de a muri zicea adeseori: „Nu cunosc de cât un singur joc, jocul muncii.“ „Am atâtea de făcut, trebuie să scriu cel puțin una sută de lucrări. Planul lor îl am aici în cap“ o declara prietenilor. Să nu ne mirăm atunci dacă chiar în agonie (care i-a fost destul de lungă) dicta într'una la romane și făcea la planuri pentru aranjarea admirabilei sale vile și a parcului său.

Generos acest lăcaș măreț și pentru împodobirea căruia nu a cruțat nici bogății, nici trudă și nici inspirație, (parcul său e împodobit cu cele mai selecte creațiuni artistice închinată celor mai mari scriitori ai lumii: bustul lui Dostoievsky la intrarea în parc, escalecul lui Balzac, bustul lui Cervantes pe marginea unui lac între colonade, pergola lui Flaubert) l'a testat loc de odihnă și refacere scriitorilor și gânditorilor lumii.

(S.)

Mareșalul DOUGLAS HAIG.

Cel mai recent mare mort al Angliei. Sir Douglas Haig și-a făcut loc în istorie multumită evenimente la cari a luat o importantă parte. Urmaș al generalului French în capul armatei engleze ca în lupta în Flandra, și-a eluptat nediscutabile merite în ajungerea victoriei prin tenacitatea și încăpățânarea sa cu adevărat englezească. Unul dintre cei dintâi, cari au prevăzut că războiul o să fie de lungă durată într'una din proclamațiile sale (Martie 1918) a lansat faimoasa formulă: „Victoria va fi de partea aceluia care va rezista mai multă vreme.“

În cariera s'a militară și a câștigat merite cași soldat colonial. Decorat la Sudan, alături de Kithener, 1888, la Natal, alături de French — 1889 — mai în urmă în războiul cu Burii. Războiul mondial îl găsi în Indii. Ajuns pe câmpul de bătaie se distinge în luptele din Belgia și Artois. În anul 1915 i-se încredințează o armată. Mai târziu cu un an avansează generalisim. După armistițiul ajunge comandat al arma-

tei din metropolă. Patria recunoscătoare îl face mareșal, lord și îi donează un castel.

După Kitchener, Frech și Wilson, Anglia pierde în el unul dintre iluștri săi soldați și mai

ales dintre aceia cari au contribuit mult la ridicarea și evidențierea contribuției engleze pentru obținerea victoriei finale.

(S.)

Viața religioasă.

MEDITAȚIE.

Spiritul Domnului Nostru Isus Hristos.

Pentru a-L iubi pe Isus, trebuie să-L cunoaștem și pentru a-L cunoaște trebuie să-i studiem perfecțiunile. Ele ni sunt descoperite în scripturile Sfinte a căror ultimă nizuință este Isus Hristos. „Finis legis Isus“.

Isus Hristos poate fi aprofundat în doctrina-i, în misteriiile lui în operele vieții.

1. „Doctrina Domnului nostru Isus Hristos. O voi găsi, ori în propriile sale vorbe, ori în ceea ce ni l-au — lăsat Apostolii în Scripturile lor. Fiind Dzeu Isus Hristos este adevărul etern, Cuvânt prin excelență, și deci cu cât voi medita mai mult asupra dumnezeescului Adevăr, cu cât mă voi alătura de Isus Hristos, de Dzeu însuși.

Isus Hristos a coborât pe pământ ca să mi aducă lumina și puterea cari mă vor ajuta să mă ridic la Dzeu. Deci ce fel de respect am avut până acuma față de învățăturile lui Isus Hristos, Cât am apreciat Sfânta Evanghelie, cu ce sentiment o am citit? Cum am considerat milostivă bunătatea unui Dzeu care, nemulțumindu-se de a se întrupa în om, se întrupează și în vorbă omenească ca să-mi lumineze mintea și s'o facă a înțelege.

Ce am făcut cu această dumnezeiască lumină? Cum am considerat explicațiunile doctrinei lui Isus Hristos, cari îmi erau date de către ministrul lui? Oare m'am năzuit a medita asupra acestei doctrine, ca să mă folosesc de ea să-mi fac din ea hrana sufletului. Nebăgându-și în seamă toate s'au aproape toate învățăturile Lui, de ce să mă surprindă atunci faptul că sunt așa plin de gânduri lumești — trecătoare, și nepricepător celor cerești.

2. Misteriile Domnului nostru.

Viața lui Isus fiind de o parte o viață divină, atinge nemărginirea, și de aceea, e plină

de taine. Insa aceste taine, fiind firește incomprehensibile, și prin urmare, obiectul credinței mele, sînt pentru sufletul meu o minunată învățătură. Prin aspectul lor uman, ele mă întulesc fiind de nivelul meu; prin aspectul lor divin, ele mă ridică, și mă conduc până cele mai intime raporturi cu Dzeu.

Studiul misterilor ar trebuie să fie stabilă preocupare în toată viața mea, căci prin Isus Hristos voi învăța să cunosc pe Dzeu precăt putem să-L cunoaștem aci pe pământ. Insa, fiindcă în viața lui Isus misteriiile se succed la fiecare moment (viața lui e viața misterelor), mă pot opri la cutare sau cutare mister, după înclinare: Incarnațiunea, Nașterea, Viața retrasă, predicarea, patimile, înjosirile, moartea, Invierea; iar dacă simțesc o chemare, mă pot fixa un anumit timp la un mister deosebit în care îmi voi găsi hrana cea mai potrivită pentru suflet.

Apoi mă întreb, cum am considerat misterele? Oare nu le am studiat mai mult din curiozitate decăt prin o încercare duloasă a binefacerilor Domnului. Ce influență au avut asupra sufletului meu? Au nu au fost un prilej de îndoială pentru mine? Oare nu m'am mulțumit de a spune că nu le pot înțelege, în loc de a încerca cu o credință șmerită să găsesc în ele învățăturile deosebite pe cari Domnul nostru a voit să le facă.

3. Faptele vieții Domnului:

Tot ceea ce Isus Hristos a făcut pe pământ, a făcut o pentru a ne învăța. Nu este o părțică a vieții noastre propriie care n'ar fi redusă la această viață divină, al cărei fiecare detal ne învață în ce spirit trebuie să lucrăm.

Nu este nici o vorbă de pronunțat, o cere de făcut, un sentiment de exprimat, pe cari n'am putea să-le sfînșim, unindu-le cu sentimentele, cuvintele, faptele stăpânului divin. Isus Hristos care a împlinit toată dreptate pentru

a ne învăța să o împlinim și noi înșine : de aceea n'am altceva de făcut de cât să petrec cu Isus Hristos în viața sa pământească.

Cum am încercat să întocmesc viața mea în conformitate cu viața lui Isus ! cum am studiat detaliurile acestei vieți, modelul vieții mele ? Oare m'am convins că nu se află în nimic, ori cât de mic, care n'ar putea fi ridicat prin un gând supranatural ? „Vam dat exemplu „spune Isus“ ca să faceți precum și eu am făcut“.

Viața mea ar trebuie să fie o copie a acestui original divin. Oare este de fapt ? Și pentru ce nu este ? Nu mă tem oare de a găsi niște detaluri cari m'ar condamna, sau m'ar obliga la profesarea unor virtuți cari mă înspăimântă ?

Când voi încerca odată a merge până unde îi place Mântuitorului să mă conducă.

Tablou general al Bisericilor răsăritene. RIT BYZANTIN.

1. Biserici ortodoxe :

slave : limba liturgică : slavonește.

Patriarcatul rusesc din Moscova.	
Raskol și sectele :	110.000.000
Patr. sârbesc de Ipek	5,602,227
Biserica bulgară	4.200.000
Biserica ort. din Polonia	2.800.000
Biserica ort. din Estonia	201.000
Biserica ort. din Letonia	138.000
Biserica ort. din Finlanda	50.000
Biserica naț. Ceho-slovacă	525 332
Biserica ort. din Ceho-slovacia	72.696

Români : limba liturgică : Românește :

Patriarcatul din București 11.500.000

Greci : limba liturgică : grecește :

Patriarcatul din Constantinopol	2.300.000
Biserica din Grecia	3.700.000
Arhiepiscopia din Cyra	250.000
Arhiepiscopia din America	200.000
Arhiepiscopia din Australia	7.500
Colonii diverse	50.000

Melkiți : limba liturgică : grecește și arabește :

Patriarcatul din Antiochia 200.000

Patriarcatul din Ierusalim	35.000
Arhiep. din Sinai	100
Colonii diverse	15.000

Georgieni : limba liturgică : georgicește :

catolicat din Tiflis 2.500.000

Albanezi : limba liturgică : grecește și în albaneză.

Biserica din Albania 180.000

2. Biserici catolice :

greci, melkiți, Italo — greci — Ruteni — Sârbi.

Bulgari, — Români — Unguri.

Constantinopol și Grecia	1.800
Patriarcatul din Antiochia, colonii div.	165.000
Italia și colonii în America	82.000
Galicia	3.550.000
Ceho slovacia.	552.638
Bucovina, Ungaria, Bosnia-Hercegovina	109.471
America din Nord și din Sud.	830.000
Eparhia din Krijevtzi.	31.660
Bulgaria	6.000
România și colonii în America	1.450.000
Eparhia din Hajdu — Dorogh	25.000

TABLOU COMPARATIV :

ortodocși	144.645.855	95,0%
catolici	6,803.569	4,5%

Ortodocși :

Slavi	123.598.155	85,6%
Români	11.500.000	7,8 „
Greci	6.507.000	4,4 „
Georgieni	2.500.000	1,8 „
Melkiți	360.000	0,2 „
Albanezi	180.000	0,1 „

Catolici :

Slavi	5.079.169	75, „
Români	1.450.000	21. „
Melkiți	165.000	2,4 „
Italo-greci	82 000	1,2 „
Greci și Unguri	26.000	0,4 „

O biserică luminată de... vânt.

Un exemplu foarte original de servicii practice pe cari ni-le poate da turbina aeriană ne-a fost dat de un preot întreprinzător și tenace, care își luminează astăzi biserica, locuința sa parochială, sala de lucru cu ajutorul unei instalațiuni a cărei forță motrică este produsă de vânt.

Turbina G. D. este din tipul celor cu 2 cai

putere. Are un diametru de 6 metri, și este formată din 6 plăci având câte 2 metri înălțime pe 1, 7 metri lățime. Fiecare placă se compune într'un cadru de oțel întors în sensul rotațiunii; niște aripioare, mobile împrejurul unor axe verticale, funcționează cam la fel cu lamele obloanelor dela ferestri: ele sunt echilibrate așa ca să cumpănească efectele puterii centrifuge. Sub acțiunea vântului ele se razimă pe niște buttoirs și ofer astfel maximum de suprafață pentru a culege energia evliană.

Turbina este montată pe ax vertical cu ținturi cu mici bile (ghiulele). Tot așa la extremitatea inferioară este menținută vertical prin o învârtitoare inelară cu bile. Pilonul a fost instalat pe acoperișul casei parohiale și întrece cu 1 m. părțile ridicate împrejur.

Printr'un sistem de scripeți și de curele, mișcarea arborelui transmite dinamului, care poate debita 25 impuneri sub 40 de volți. Turbina aeriană a fost așa fel construită ca să nu treacă peste o viteză de 20 tururi pe minut, dinamul se învârtie mult mai iute și începe a debita pentru o învârtire de 400 tururi pe minut.

Mult așteptatul, curent furnizat de turbina dinam este prea neregulat pentru a fi întrebuințat direct. Este de lipsă să se fiină totdeauna încărcată o baterie de acumulatori care funcționează sub 60 de volți. În acest scop, s'a dispus

un tablou de încărcare care are un conjunctor-disjunctor aparatele de măsurat obicnuite (voltmetru și acupermetru) și contacte tripolare grație cărora se poate încărcă fie cele două baterii montate paralel, fie numai o singură baterie.

Lămpile sunt alimentate direct de baterie. Aceasta-i (60 v. 150 ah—ha) deajuns, când e complet încărcată, să alimenteze 180 lămpi de 50 wați în timp de o oră. Numărul acesta de 180 lămpi este tocmai cel ales pentru luminatul bisericii; însă sunt departe de a cheltui toți cei 50 wați: lămpile nu sunt iluminate deodată decât pentru ceremoniile cele mai mari și totdeauna pentru o durată scurtă, astfel că bateria este prea suficientă pentru a asigura serviciul care i-se cere. A permis chiar să se lumineze casa parohială și sala de lucru, unde alte 50 lămpi sunt împrăștiate.

Un vânt, chiar slab și neregulat este deajuns ca dinamul să debiteze: apartamentul arată dela 1 până la 10, ba chiar 12 amperi; nu trece peste 20 amperi; dar ceace este de însemnat, este continuitatea producțiunii. Aceasta arată încă odată ceace se știe deja: în locurile descoperite și când nu domnește furtuna, vântul suflă în general cu o regularitate suficientă pentru a putea cu înlesnire trage folos din energia sa gratuită.

Cronica lunară.

OPTANȚII

Sau unde dai și unde va crepa.*

Ne-am obicnuit cu d'alde sentințe aduse de aeropage și conferințe în cari puterile—și din fericire și mândrie pentru noi nu putem face excepții — ne acordau dreptatea. La congresul dela Paris (1856) au vrut să împedecă unirea Principatelor și ne-au conces'o așa ca și pentru de azi pe mâine dar nu pentru poimâine. La con-

*) Deoarece încă chestiunea nu a ajuns la tranșare definitivă — și cum noi intenționăm ca odată rezolvată să-i facem o expunere documentată și complet lămuritoare — în acest număr ne-am mărginit la aceste obiective constatări, urmând ca în numerele noastre din toamnă să revenim.

gresul dela Berlin (1878) învingători a trebuit să ascultăm dela ușe — fără să putem participa la discuții — cum învinsul și aliatul nostru, nu mai puțin învins și el, se târguiau pe pielea noastră. Ce mârșăvenie, ce revoltătoare ticăloșie! La pacea dela Versailles (1919) au renegat un act pe care în 1916 îl iscăriră. Din 1923 până astăzi se joacă cu noi dea aeropagul internațional și dea Liga națiunilor. Bine înțeles tot noi facem pe acuzatul și ascultătorul. Ajunge! Suntem sături! Să mai schimbăm rolurile sau aprindem culisele și îmburdăm șatra partizanilor de iarmoroc!

Ne-am supune și poate calmați am înțelege să tranșăm în dauna sfintei dreptăți pe care

am consolidat-o prin 4 recunoașteri formale dacă nu am fi tratați așa cum suntem. Sau lumea crede — și în special unгурii că suveranitatea română este cumpărată cu niscai concesii și plocioane și susținută cu contribuții benevole ale vecinului? Noi nu falsificăm și nici nu facem contrabande, dar să fie bine în minte cei cari îi privește că știm să ne facem noi dreptatea și să plătim indesaț.

Nici odată România nu va înțelege în chestiunea optanților să accepte altă rezolvare decât acela pe care o propune singură, pentru că numai acela este în conformitatea dreptății și omniei. Istoria neamului și țărilor noastre arată că nici când nu am cerut și nu am făcut de cât dreptatea cauzelor noastre. Nici în cazul acesta nu vom face mai mult.

☞ Din aceste motive susținem că „va crepa” acolo unde noi vom voi și unde forțele de cari dispunem vor ști să lovească.

Rd.

Călătoria lui Titulescu.

L'am văzut pe Titulescu, caricatură de comis voiajeur, într'un număr vechi al „Revistei vremii” (care astăzi poate că, nici nu mai apare). Călătoria și pe atunci. Dece n'ar călători și astăzi? Mai ales luând în conziderare că dintre ceilalți politicieni și conducători ai țării unii n'au vole, iar alții nu-i conzult să călătorească peste graniță. De fapt străinătatea, în numele Romaniei, nu prea stă de vorbă de cât cu Titulescu atunci, când se lămuresc chestiuni de oarecare importanță. Pentru „pertractări” (înțelegeți ironia inversată) de împrumuturi (zic zău: e banalizat și subiectul acesta) se poate foarte bine vorbi și cu un Antonescu, Știrbei, Vintilă, etc.

Și de fapt Titulescu în cea mai recentă călătorie (în ziua de 24 Ianuarie 1928) sosise la Roma. Prea multe conjucturi, eventual chiar vorbării bombastice de ale lui Mussolini, îl îndemnară pe ministrul de externe al Romaniei să facă o cercetare la fața locului. Raportul italo-jugoslav, prietinia franco-itală (în care ne-am luat însărcinarea, pentru care toată lumea ne a mulțumit, de a ne oferi „bunele servicii”), optanții, mitrailerele unгурilor contrabandiști chestiuni

cari discutate fiind Mussolini s'a pomenit la Palatul Chigi că în ziua aceea pierdu-se ora prânzului (Le spunem acestea de oarece Il Duce își are programul zilnic împărțit pe minute).

În ziua de 25 Ian. a. c. Titulescu e primit în audiență de regele Italiei. Un act de curtoisie internațională din care — peste câteva zile — ministrul nostru se alese cu ordinul sfinților „Maurițiu și Lazar”. Chiar și Papei Pius al XI-lea Titulescu îi prezintă omagiul său fapt, care dacă nu va fi uitat, cu siguranță îi va cauza dificultăți reîntors odată acasă. (Îi este rezervată soarta lui Goldiș întrucât ordinele mai „înalte” nu vor impune tăcerea).

La Paris Titulescu sosi în 2 Febr. Conferă asupra acelorași lucruri cu primministrul Franței președintele Republicii și după jocul acesta de apt periculos căci lumea față cu una sau alta din partide — e vorbă de Italia și de Franța — îl crede nesincer se reîntoarce la San-Remo unde petrecu apoi — reconvalescent din boala avută încă în țară acum și obosit de „pozările” recente — aproape întreaga lună Februarie. Dar și la San-Remo întrevederile importante se țineau lanț. Aci Titulescu aranjă în special relațiuni de politică generală cu Germania. După von Neurath urmă Stresemann. Titulescu cu priviri ascunse în ochi mici chinezești și cu suris larg între cele două oase proeminente ale obrazului — le repeta tuturor aceleași asigurări de prietenie, de pace din partea Romaniei.

La 2 Martie a. c. Titulescu la Genova, lucră cu Marinkovici ministrul de externe al Iugoslaviei. În 3 Martie a. c. tratează cu Beneș, Sir Eric Drummond secretarul general al Ligii Națiunilor aranjându-se în vederea procesului optanților. — Acest proces susținut cu atâta competență și în care nu-ți se cere un raționament prea rafinat și scrutător pentru a găsi dreptatea de partea cui este, rezolvat provizoriu atât de cinic pentru România, dovedește în ce privește „misionarismul” politic că e învechit, și că dela Europa n'avem ce aștepta ci să ne așternem la muncă temeinică, rațională de consolidare, de cât să ne indeletnicim cu perorații de ocazie în fața celui dintâi dispus să ne asculte. Iată ce ne învață călătoriile lui Titulescu.

Rd.

NOUA LEGE A CULTELOR.

Trebule să admitem că un ideal spre care tinde organismul social, numit stat, este omogenitatea, adică statul caută să excludă diferențierea singura care îl interesează: cea națională. Nu vom putea deci excuza, România trebuie să se nizuiască și ea spre acest scop, pentru că este prin el însuși consolidare deci întărire și prosperare a elementului dominant alcătuitor de stat: națiunea română.

Da, omogenitatea care interesează statul nu poate fi decât cea națională. Orice altă excludere a „variatiului“ nu poate să-l preocupe deoarece în țară, în garanția și în posibilitatea sa de validitate neomogenitatea din alt punct de vedere îi este indiferentă.

Statul nu-ți cere de cât să fi un bun cetățean care te identifice cu idealurile sale și cari nu pot fi altele decât acele ale națiunii alcătuitoare de stat.

Se întâmplă însă că națiunea română, care după veacuri de asupriri, de prigoane și jertfe aduse unor tendințe străine, astăzi cu ajutorul și conlucrarea fiilor săi de pretutindenea și din toate timpurile, se găsește în propria sa țară, din punct de vedere confesional, repartizată în ortodoxi, uniți, (catolici de rit oriental) și pentru a fi mai exacti adăugăm și în bapțiști de diferite nuanțe, ba avem chiar și români romano-catolici.

Nu suntem dintre aceia cari susținem că o atare situație e fericită, dar ne punem întrebarea este chemat statul să omogenizeze și aci, oare poate el din simpla conștientă, că una sau alta fracțiune este mai numeroasă să-i dea mână de ajutor pentru a absorbi și desființa pe celelalte? Nu intră în combinațiune aci și întrebări chiar transcendente? Mai putem oare trăi cu înțeleapta axiomă a străbunilor noștri că „de internis non iudicat praetor“? Oare statul trebuie să remunereze serviciile făcute lui de aceste biserici, ori cari ar fi ele?

Noi știm că drepturile statului în chestiuni eclesiastice nu pot fi mai mult decât (și aci permitemi-mi o înșiruire tehnică fără comentarii din cauza spațiului limitat): jus advocatiae, jus supremacie inspectionis, jus placeti, jus reformandi, jus appellationis ab abusu, precum și dreptul

supremei proprietăți. Toate aceste drepturi le-a creat istoria și astăzi în mare parte sunt ale trecutului.

Nici unul însă dintre aceste nu admit și nu sunt atari drepturi în cât statul în virtutea lor, asociindu-se, sprijinind o confesiune să tindă și să urmărească desființarea celorlalte. Statele moderne, democratice se și conformează acestei libertăți a convingerii, și dacă trăiesc cu drepturile de mai sus o fac numai atunci când suveranitatea lor națională (i-am zis așa pentru că nu poate să fie altfel caracterizată) suferă vre-o știrbire prin exercitarea unui cult. Iată de ce înțelegem ca statul să nu recunoască și să nu admită o existență legală bapțiștilor și celorlalte secte aceste învățând pe aderenți năsbății din cari urmează că aceștia refuză prestarea unor servicii și obligațiuni față de stat de expurtarea armei este păcat având intenția depărtată de a fi servit la omorâre de oameni, jurământul în oricare formă este oprit etc. D-l Nichifor Crainic când într'un articol a tras atențiunea legiuitorilor asupra art. 54 din noua lege a cultelor a pus chestiunea pe bazele dreptului *supremae inspectionis* și aci statul trebuie, pentru ca să nu se trezească prea târziu, să oprească subm'narea sa proprie.

Dar ce este cu agitațiunea pentru art. 45 (Anume: am intrat în discuțiunea legii noului cultelor)? Acest articol în fond este absolut inofenziv, Dacă statul n'ar inclina să sprijinească cultul ortodox în „misionarismul“ său și mai ales dacă n'ar exista cazuri precedente de conlucrare a organelor statului cu cele ale ortodoxiei în urmărirea „omogenizării“, uniții n'ar mai avea nici un motiv de agitare. Pentru că oricum s'ar căuta probațiuni contrarii, greco-catolicismul s'a „împământeni“ dacă vă convine să-l considerați strein cu toate că împământinirea lui atât de rapidă, atât de îndărătnică nu se poate explica decât cu o completă corespundere sufletului națiunii și cu o satisfacțiune spirituală a exigențelor transcendente, ceace în alte părți se încearcă altfel. Greco-catolicismul s'a „împământeni“ la noi pentru că niciodată nu a fost strein de sufletul neamului nostru.

Catolicismul este atât de corespunzător vieții spirituale române, încât „dacă nu l-am avea

ar trebui să ni-l inventăm". De altfel această afirmațiune a fost verificată într'o formă strălucită la congresul uniților ținut în ziua de 22 Martie 1928 la Cluj. S'a făcut aci o mărturisire de credință, s'a manifestat alipire, o neclintita supunere în cele spirituale Romei mormântului sf. Petru. Deci articolul 45 nu poate periclita existența, mai bine întărirea catolicismului la noi decât atunci când trecerile la altă confesiune ar fi incurajate de stat, *tot atât de laic cât de ortodox.*

Hotărât lucru uniților noua lege a cultelor le-a făcut admirabile servicii din acest punct de vedere. De o parte pentru a para un eventual atac concentric și au aranjat forțele, de altă parte, de unde până aci abia erau cunoscuți de românii neardeleni (sau fie zis între paranteze erau prezentați ca și lăpădături ale neamului sau ca niște oameni floroși) astăzi au ieșit în rândul întâi al preocupărilor naționale sunt întrebări cine sunt, ce vreau, de ce țin așa de mult la „rătăcirea“ în care i-a atras „momeala materială a catolicismului unguresc“ (lucru pe care nu-l crede nimeni) și întorcându-se filele istoriei cu mulți ani în urmă, precum și sprijiniți pe mărturiile prezentului, ei se justifică, sunt simpatizați, acei cari i-au defaimat înceată și se întorc iar acei cari simt — căci până astăzi, din păcate n'o știam aceasta — că acești frați atât de vitreg tratați, ai căror, prapori, odăjdii, când au îndrăznit să-și inconjure biserica au

fost călcați în picioare (cazul deia Târgul-Mureș), sunt sânge din sângele neamului și suflet din geniul națiunii, sărută obrazul scuipat de unii înconștienți și ignoranți (vezi vorbirea preotului Turcu la Senat) și leagă rănile încă sângerânde ale unei lupte inegale (gestul frumos al ministrului Lupu și al generalului Presan.) De aceia prelații uniți cu drept cuvânt au putut susține că națiunea română este cu ei și cel mult 300 de indivizi le vre-au pieirea (vezi discursul episcopului Dr. Valeriu Traian Frențiu la Senat).

De altfel presa cu adevărat românească, independentă sau de orice colorit politic, nu înceată să mărturisească și să recunoască dreptatea cauzei uniților, superioritatea pregătirii dogmatice, canonice a episcopilor acestora, ținuta demnă prin modestia și curățenia sufletească a reprezentanților acestui cult. Dacă totuși unele lucruri se spun pe șoptite, este pentru că încă nu le-a sosit timpul și pentru că o prudență de multeori neexplicată tale vorbă la jumătatea ei.

Un inbușcărător augur pentru neamul nostru. Ne preocupă spiritualitatea. Vrem să cunoaștem sbuciumul și liniștea sufletească a altora. Vrem să știm deci o biserică disciplinează, educă, amenajază cultura? Dece ceialaltă stagnează, eventual decade, cedează chiar în materii dogmatice? Și atunci ne mai întrebăm oare trebuie să ne și mântuim sufletul nostru?

Rd'

Documentație.

Statutul comunității bisericești baptiste.

Art. 1 — Baptiștii pot să formeze comunități bisericești mari și comunități bisericești mici.

Mai multe comunități unindu-se într'o organizație bisericească, formează Uniunea Baptiștilor (vezi art. 4 și 13.)

Limba oficială a comunităților cât și a comitetului uniunii este cea română.

Art. 2. — Îndată ce într'o comună sau în mai multe comune vecine se află baptiști în număr îndestulitor ca și întrețină predicator, casă de rugăciune, școală-duminicală pentru copii și sunt în stare de a se în-

griji de educație sufletească a credincioșilor, se pot constitui în comunitate independentă.

Constituirea se face în adunarea publică de constituire.

Este membru al comunității legalmente constituită oricine aparține acelei confesiuni și domicilează pe teritoriul acelei comunități.

Teritoriul unei comunități se estinde asupra orașului sau comunei, eventual asupra plășii respective județului, pe a cărui teritor se află rezidența comunității în fine asupra județelor mai apropiate în cari însă nu sunt atari comunități bisericești.

Art. 3. — Mai multe comunități în scopul de a avea o administrație comună unificată, pentru ca interesele lor să fie apărate, scopurile nobile atinse cu mai

mult succes și ca să fie reprezentate mai ușor înaintea autorităților, se organizează în *Uniune*.

Constituirea în Uniune se face în adunare generală, publică.

Art. 5. — În fruntea Uniunii stă comitetul Uniunii, care se compune din: un președinte, un vice-președinte, un secretar, un casier, un controlor, un bibliotecar, un tutor orfanal și din încă trei membri ai comitetului.

Acest comitet nu are nici o atribuțiune în ce privește dogmele credinței. Atribuțiunea lui se referă numai la administrare și reprezentare și este dator a procedă conform instrucțiunilor primite de la adunarea generală a Uniunii.

Funcționari și membrii ai comitetului pot fi numai atari persoane, cari sunt cetățeni români și au o purtare morală și cetățenească ireproșabilă.

Președintele, vice-președintele, secretarul, casierul, controlorul, bibliotecarul și tutorul orfanal vor fi aleși pe trei ani de către adunarea generală, iar cei trei membri ai comitetului pe un an.

Art. 6. — Adunarea generală a Uniunii va fi convocată cel puțin odată pe an.

Art. 12 — Această confesiune nu are nici un patron. Acest principiu însă nu atinge dreptul suprem de supraveghere a M. S. Regelui (*jus supremæ inspectionis*) nici dreptul de control și supraveghere al guvernului constituțional. Confesiunea nu poate fi pendinte de nici o autoritate bisericască, Uniunea religioasă sau ori ce persoană din străinătate. (vezi art. 17 și 20 a legii XLIII. din 1895.)

Art. 13 — Asupra comunităților nici-o autoritate bisericască nu poate exercita vreun drept de autoritate supremă sau arhierască. Comunitățile bisericesti baptiste nu au arhieriei nici premergători regional sau generali ci sunt reprezentate de către comitetul Uniunii conform dispozițiilor de la art. 5.

Art. 14 — Sub conducerea lui Cristos comunitățile dispun de funcționarii lor bisericesti, pe cari îi aleg dintre membrii comisiei și îi ordonează la serviciul comunității.

Art. 15 — Ordinarea se face după o cercetare prealabilă executată de acea comunitate, ori dacă comunitatea nu ar fi capabilă, chemând pe bătrânii altei comunități prin punere de mâini a mai multor bătrâni asupra capului celui ordinar și prin rugăciune pe care a va rosti cu glas tare, unul dintre eei bătrâni, în fața bisericiei.

Art. 16 — Funcționarii bisericesti, fără deosebire de rang sunt următorii:

1. Premergătorii bisericesti.
2. Predicatorii (pastorii sufletești.)
3. Bătrânii comunității bisericesti.
4. Evangheliștii.
5. Diaconii.

Art. 17 — Despre îndatoririle și drepturile funcționarilor bisericesti:

1. Premergătorul este conducătorul și primul funcționar al comunității, ca atare este dator a se îngriji ca membrii să fie finiți în evidență, a introduce înregistrările oficioase, a controla manipularea de avere a diaconilor și a executa, respectiv a se îngriji de executarea hotărârilor date în ședința comunității bisericesti.

Are dreptul de ordonanțare în limitele bugetului, de altcum, în cadrele comunității are aceiași atribuțiune ca cea prevăzută la art. 5 pe seamă președintelui Uniunii.

2. Predicatorul este păstorul sufletesc al comunității ca atare trebuie să aibă un deosebit dar de a ține cuvântări religioase.

Ori care predicator poate fi tot odată și premergător în care caz excepțional însă va avea titlul de premergător.

3. Bătrânii comunității sunt acela cari îngrijesc, vizitează, sprijinesc și mângăie pe membri, ei dau sfaturi bune și se roagă cu membrii comunității, pe cari îi îndeamnă (stimulează) la îndeplinirea îndatoririlor religioase, îi muștră cu blândețe, în sensul bibliei, veghează asupra lor ca asupra oilor Domnului îi reține de la păcate și îi împărtășesc cu sfințele Taine.

4. Evangheliștii funcționează ca ajutori predicatorilor vestind Evanghelia în scris și prin graiu.

5. Diaconii administrează averea comunității. Ei sunt casierii, tutori orfanali cari ajută și adună dăruți pentru săraci și pentru văduve. Ei stau la dispoziția predicatorului ajutându-l cu rugăciune și cu sfat. Unde sunt mai mulți diaconii, unul face pe casierul, celălalt pe controlorul, al cărui rol de altcum l-ar îndeplini premergătorul.

Art. 22 — Adunarea generală a comunității este publică.

Art. 23 — Fiecare membru, fără deosebire de sex, are drept legal a vorbi și vota.

Art. 24 — Funcțiunile funcționarilor bisericesti nu sunt totdeauna retribuite, dar comunitatea poate hotări pe seama lor un oarecare salariu, de altfel ei pot să aibă orice profesiune civilă.

Art. 25. — Serviciul divin este de 2 feluri, intern și extern. Esențial și principal, este cel intern care constă din vizitarea văduvelor și a orfanilor când aceștia se găsesc în mizerie, din o viață neprihănită, din răspândirea evangheliei în timp prielnic sau neprielnic, din chemarea păcătoșilor la pocăință, din compătimire pentru cei săraci și bolnavi și din purtarea cu bucurie a crucii.

Serviciul divin extern constă din rugăciune, citirea bibliei și cuvântări religioase. Ordinea acestora este stabilită de cei ce conduc serviciul divin.

Art. 26 — În afară de botez, împărtășirea Sfântă a Cînei Domnului, predicăție, citirea Sfintei Scripturi și cântări, alte ceremonii nu mai sunt.

Art. 27 — Botezul să săvârșește în apă curgătoare sau stătătoare, eventual într'un bazin construit a-nume pentru acest scop. Persoana cari va fi botezată

se înfățișează astfel îmbrăcată ca bună cuvîntă să nu sufere.

Este de dorit să fie haine corespunzătoare anume pentru botez dar acestea nu sunt indispensabile. Hainele uscate stau gata ca să le poate schimba imediat, punându-se grija că sănătatea lui să fie păzită. Cu prilejul botezului atît bărbații cît și femeile se desbracă și îmbracă în localuri sau corturi separate, Ceremonia constă din cântări, rugăciuni predică scurtă și cu cufundarea odată în apa botezului.

Art. 29 — Ceremonia Cinei Domnului constă din împărțirea credincioșilor cu pâine și cu vin.

Art. 28 — Anunțarea trecerii membrilor dela o confesiunea recipiată, sau legalmente recunoscută la confesiunea baptistă sau intrarea unei persoane în afară de vre-o confesiune recipiată sau recunoscută la confesiunea baptistă, sau anunțarea părăsirii confesiunii baptiste se va face la premergătorul comunității în conformitate cu dispozițiunile prevăzute la art. 21 al legii XLIII din 1895 și „respingerea legii” din 1868, (împărțirea tainelor, astfel sub noțiunea intrării în confesiune nu se înțelege și botezarea)

Art. 30 — Haine preoțești nu sunt.

Art. 31 — Contribuție forțată către comunitate nu există, însă fiecare membru al comunității este dator a dărui cu dragoste după putere sa, pentru scopurile comunității; care nu face această, cade în păcatul nepăsării și al sgârceniei.

Art. 32 — Din aceste daruri își primesc salariul funcționarii comunității vor fi ajutați cei lipsiți și se vor acoperii alte cheltuieli ale comunității. (Cu cât comunitatea e mai evlavioasă cu atît mai sigur bunul Dumnezeu va ordona pentru servii săi, ajutorul necesar, iar acei servi cari vor neglija îngrijirea credincioșilor, vor suferii pedeapsa de a nu beneficia de daruri date din iubire.

Harta politică a Europei.

— La 1 Ianuarie 1928 —

Demilitarizarea zonelor sensibile și convanțul Societății Națiunilor.

Puterile mari au încercat a para aceste situații grele mai întăiu prin demilitarizarea anumitelor zone sensibile, apoi grupând dușmăniții într'o asociație pe care o visau universală: Societatea Națiunilor, Dela 1919 malul stâng german al Rinului, și o bandă de 50 km. peste malul drept, a fost demilitarizat. Aceasta decisiune a fost, sprijinită prin ocuparea temporală a regiunii Rinului, de Antanta, redusă azi până la Coblenca și Mayence, unde numai Franța, Belgia și Anglia dețasează trupe. De altă parte, a-

cordul din Paris (1 Febr. 1927) între Aliați și Germania a fixat pe frontiera strategica din sud și vest a Reichului — zona în care fortificațiuni noi nu se pot zidi.

În Marea Nordică, insulele Heligolande și Dune au fost desarmate. Pentru a asigura accesione liberă, la Marea Baltică, toate fortificațiunile au fost interzise, pe teritoriul german, în drept unghiul 55° 27' și 54' lat și 9°—10° long. Pe celelalte țărături germane, în lungimea de 50 km. fortificațiunile trebuie să rămână în starea din anul 1919. În fine în Dardanelele scandinave, danezii au început aprofundarea canalului din Drogden.

La cealaltă extremitate a Mării Baltice insulele Aland au fost demilitarizate în 1920, prin o convenție internațională, în urma unui conflict politic între Svedia și Finlanda. În 1923, tratatul din Lausanne a specificat demilitarizarea, celor două maluri a Mariței, frontieră între Grecia, și Turcia, ale strămtorilor de mare și a anumitelor insule grecești și turcești, în vecinătatea Dardanelelor și ale țărmurilor anatoliene. În Oct. 1925, în urma unui conflict grav ajuns până la ostilitate, între Grecia și Bulgaria, Societatea Națiunilor a stabilit un regim de supraveghiere sub direcția ofițerilor svedezi, la frontiera greco — bulgară. Tanger este neutralizat, ca corolar al acordurilor cu Anglia, iscălite în 1909 prin Franța și Spania și cari interzic ridicarea de fortărețe între Melilla și gura râului Sebou. În fine, tratatul anglo — turco — irakan (5 Iunie 1926) a stabilit, de ambele părți a frontierei, între Turcia și Irak, o zonă de 75 km.; inzestrată cu un regim special înțelegându-se sprijinul mutual contra brigandajului.

Se observă slăbiciunea și insuficiența stipulațiunilor de demilitarizare, cari nu se aplică de altfel de cît la un număr restrâns de zone sensibile ale Europei, pentru a delătura aceste lipsuri, a fost instituită: Societatea Națiunilor. „Covenantul” acestei organizații prevede, într'o formă generală, garanța frontierelor și independența Statelor, cari fac parte din ea, fără a lămurii într'o formă precisă condițiunile de întrebuintare a sancțiunilor militare și economice, de impus unui agresor eventual. Actualminte în Europa, Rusia și Turcia sunt, împreună cu Spa-

nia, acele state cari s'au depătat d'n Ligă în 1926, singurele puteri cari nu fac parte din Societatea Națiunilor. De altă parte Imperiul Britanic, Franța, Italia și Japonia s'au angajat să garanteze împreună, după invitația Consiliului din Geneva, libertatea strămtorilor și siguranța Turciei pe care existența zonelor demilitarizate, ar putea-o pune în primejdie.

Acordurile defenzive.

Aceste măsuri de demilitarizare și aceste formațiuni politice, fură considerate, de nesuficiente pentru a apăra siguranța în Europa, mai ales din motive că parlamentele Statelor—Unite și ale Angliei refuzaseră a ratifica, garanța anglo-americană promisă Franței în 1919. S'a constituit atunci o rețea de acorduri defenzive cu convențiuni încheiate între Statele-Majore ale puterilor interesate. Aceasta rețea corespunde unei întreite preocupăți, motivată de atitudinea Germaniei, Ungariei și Rusiei în multe ocaziuni. Față de Reich sau Rusia sunt acordurile încheiate între Franța de o parte și de alta parte Belgia 7 IX. 1920, Polonia 19 II. 1921, Ceho-Slovacia 26 I. 1924 și România 10 VI. 1926. Față de Ungaria și de Bulgaria au fost încheiate, începând din 14 VIII. 1920, între Ceho-Slovacia, Iugoslavia o serie de acorduri cari au ajuns la constituirea constelației politice cunoscută sub numele de „Mica Înțelegere.”

Atacul sovietelor în contra Poloniei. 1920, și atitudinea Moscovei față de Basarabia au provocat încheierea unui acord între Vârșovia și București 3 III. 1921 prin care, cele două State își asigurau frontierele lor orientale. Renoit, la 26 Martie 1926 acest tratat a fost întins asupra tuturoră granițelor poloneze și române. Incercând de a termina neînțelegerea lor în privința Salonicului, Grecia și Iugoslavia reînnoiseră Alianța lor din 1913 prin tratatul din 17 Aug. 1926, care n'a fost ratificat de parlamentul Elinic. În sfârșit neratificarea de către Finlanda a înțelegerii polono-balte din 17 Martie 1922, care fusese negociată între Polonia, Letonia, Estonia și Finlanda, a provocat încheierea unui acord între Estonia și Letonia la 1 Nov. 1923.

Toate aceste acorduri defenzive, se aseamănă vechilor alianțe din 1914, prin faptul existenței convențiilor Statelor majore, afară

de cel ce privește tratatul franco-român. Diferă totuș de acestea, fiind dat că aceste state sunt toate membre ale Societății Națiunilor și că au aplicat principiile generale ale Covenantului.

Deși tratatul franco-jugoslav din 11 Nov. 1927 poartă titlul de amicitie și arbitraj și nu are nici o clausulă îndreptată împotriva cuiva, ca act diplomatic poate fi clasat printre acordurile defenzive. Analog tratatului franco-român, completează rețeaua acordurilor continentale încheiate de Franța, cu Belgia, cu Polonia și Mica Înțelegere. Astfel la interpretat Italia substituind primului tratat de Tirana 27 Nov. 1926, pe care se reazimă protectoratul său efectiv, asupra Albaniei, — tratatul de alianță defensivă din 22 Oct. 1927 cu Republica Albaneză.

Evitând de a participa la aceste formațiuni diplomatice, Anglia a păstrat și vechia s'a alianță cu Portugalia, alianță care privește în deosebi Colonile portugheze în Africa. Ea a reînnoit prin tratatul din 14 Dec. 1927 alianța pe care a încheiat-o cu Irakul dela 1922, încoace.

Convențiunile de amicitie și de colaborare.

Anglia și Italia nu consimțise — în înțelegere cu Franța și Japonia, la invitarea Consiliului Societății Națiunilor, — de cât să garanteze strămtorile de mare în contra ori cărei amenințări de război, punând în pericol siguranța sau libertatea zonelor demilitarizate ale acestor drumuri. (Convențiunea strămtorilor 1923) În fine și Italia a încheiat convențiuni de amicitie și colaborare cu Iugoslavia (27 Ian. 1924) cu Ceho-Slovacia (5 Iulie 1924) cu România (16 Sep. 1926) aceste convențiuni se referă la situația din basinul danubian (Austria, Ungaria.) și în Balcan (Albania, Bulgaria.) Aceste au pus capăt, în parte, opoziției primitive a politicei Romei față de Mica-Înțelegere. Amenințările de anexare a Austriei la Germania, primejdioase, totodată și pentru Brenner și pentru Karawanken, au condus Italia să negocieze cu Belgrad extensiunea tratatului din 17 Ian. 1924 și un acord tripartit cu Franța și Iugoslavia. Însă încheierea tratatului italo-albanez (27 Nov. 1926), stabilind un protectorat italian efectiv asupra Albaniei, a provocat tensiunea în raporturile dintre Roma și Belgrad, tensiunea accentuată prin iscălirea tratatului al doilea de Tirana (22 Nov. 1927.)

Mai mult, tratatul italo-român nu se întinde până la recunoaşterea anexării Basarabiei de Bucureşti, anexare la care se referă acordul defensiv franco-român. În fine tratatul de pace şi de amicitie perpetuă italo-ungar (5 April. 1927) care a reîntegrat Ungaria în politică europeană, cu promisiunea unui deosebit economic la Fiume, pare a fi o contra pagină a convenţiunilor de amicitie semnate de Italia cu Statele Micii-Întelegeri.

Polonia şi Cehoslovacia au lichidat litigiile lor şi au încheiat un tratat de arbitraj (14 April 1926) echivalent unei colaborări a politicii lor externe.

Şi Polonia a semnat (Nov. 1927) un tratat de amicitie cu Afghanistan şi acest act diplomatic are o anumită importanţă, fiind dată situaţia geografică şi politică a acelor două părţi contractante, faţa de Rusia. În sfârşit, Anglia n'a întârziat de a încheia (20 Mai 1927) un tratat de amicitie şi de bună-înţelegere cu Irbu Secud noul suveran al Hedjadului şi Nedjadului (capitala Riadh) pentru a acoperi — contra întreprinderile regelui vahabit asupra teritoriilor Statelor, cătoro Anglia le exercită un mandat în orient.

Pactele de asistenţă şi neagresiune.

Acordurile defenzive şi convenţiunile de amicitie, încheiate între puterile europene, oferă

acum totuşi, inconvenientul capital, de a lăsa la o parte Anglia şi de a întruni în aceeaşi tabără, afară pe ceea ce priveşte Italia şi Ungaria, învingătorii marelui război, opuşi indirect, învingătorilor.

De aceea, după eşecul unui pact anglo-franco-belgo-german, sperat un moment, la Cannes (prim Dec. 1921) şi după prăbuşirea proiectului unui pact european de neagresiune din Geneva (April 1922) Societatea Naţiunilor pusese chestiunea în studiu. Succesiv Pactul de asistenţă mutuală, (Sept. 1923) şi protocolul de Geneva (Sept. 1924) fură refuzate de Anglia, pentru că aveau pentru ea obligamente prea mari. După o încercare de încheiere a unui acord defenziv anglo-franco-belgian pactele din Locarno au fost iscălite la 16 Oct. 1925.

Germania face parte, aci, împreună cu Franţa şi Belgia, şi aceste 3 puteri sunt asigurate în privinţa frontierelor renane prin Anglia şi Italia. Face aci Germania parte şi cu Cehoslovacia şi Polonia, în tratatele de arbitraj referitoare la frontierele orientale. Acest pact şi aceste tratate lasă să subsiste acordurile defenzive ale Franţei cu Belgia, Polonia şi Cehoslovacia, nouă dovadă că ele micşorează riscurile de război, totuşi, fără a le suprima, mai ales în Estul european neglijat de Anglia şi de Italia. (Va urma).

Efemeride.

(15 Febr. — 15 Martie.)

15 Febr. *România.* Apare preţioasă lucrare „Reforma agrară în România şi opţiunile Ungurii din Transilvania” în care juristi europeni consac dreptatea cauzei noastre.

16. Febr. *Franţa.* Presa franceză cointentează favorabil activitatea lui Titulescu.

17. Febr. *Anglia.* În Camera Comitelor s'a citit declaraţiunea că Anglia în împrejurările actuale nu poate relua relaţiunile cu Sovietetele.

18. Febr. *Cuba.* Conferinţa panamericană se încheie.

19 Febr. *România.* La Cluj sunt arestaţi şefii sectei studenţilor în bibliie acuzaţi pentru fals.

20. Febr. *Japonia.* Pentru prima dată a fost aplicat sufragiul universal cu drept de vot şi pentru femei.

Statele Unite. Campania pentru preşedinţia republicii s'a deschis oficial. Doi candidaţi Hoover şi Smith (catolic.)

21. Febr. *Italia.* Intrevedere între Titulescu şi Stresemann. Reforma electorală este aprobată reducându-se numărul deputaţilor la 400.

23. Febr. *România.* Episcopii uniţi în delegaţie la Ministerul Cultelor protestează contra noului legi a cultelor.

Italia. Incident italo-austriac pentru Tirol.

25 Febr. *Iugoslavia.* S'a format cabinetul Vukicevici.

Rusia. Kameneff e numit generalisim al armatelor sovietice.

26 Febr. *România.* În seria adunărilor de resturinare opoziţia naş. ţăr. ţine adunarea dela Cernăuţi.

28 Febr. *România.* Camera ţine o şedinţă de o-memoriei lui Tache Ionescu.

1 Martie. *Franţa.* Iorga conferiază la Sorbonă.

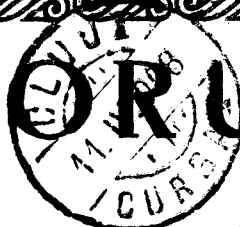
2 Martie. *România.* La Senat e depusă legea cultelor.

7 Martie. *Geneva.* Au început desbaterile publice în chestiunea contrabandei maghiare de mitraliere.

12 Martie. *Geneva.* La liga naţiunilor, în chestiunea opţiunilor, punctul de vedere al României e respins.

OBSERVATORUL

APARE LUNAR.

Redacția și Administrația
în Beiuș str. Pavel No. 6.

Manuscrisele nu se retrimit.
Abonamentele se achită, an-
ticipat, cel puțin pe jum. an.

Din cauza modificărei prăvă-
liei, vindem pe lângă cele mai re-
duse prețuri:

Stofe pentru dame și domni,
deleniuri, poupleuri, zefire, grenă-
dine, ciorapi, albituri gata, crava-
te, costume pentru bărbați și bă-
ieși, precum și alte articole din
această bransă.

BELÉNYESI ȘI MORSCHL

Institut N. D. de Sion

111 str. Domnească

GALAȚI.

Biblioteca Intelectualului.

Dogmatica (4 vol.)	— — — — —	I. P. S. S. Vasile Suciu
Teologia Morală (vol I.)	— — — — —	P. S. S. A. Nicolescu
Adevăruri eterne	— — — — —	P. S. S. A. Nicolescu
Meditații lui Vercruysse	— — — — —	P. S. S. A. Nicolescu
„Papa“ de Maistre	— — — — —	M. Teodorian Carada
Ep. Samuil Vulcan	— — — — —	Dr. Iacob Radu
Primatul Papiilor in Istorie	— — — — —	Dr. A. Tântu
Legea Minții	— — — — —	Ion Agârbiceanu

Am primit la Redacție:

* * *
Cele Trei Crișuri (Ian. Feb.) Oradea
Familia (Ian. Feb.) Oradea
Scânteia (Ian. Febr. Martie.) Gherla

* * *
Sub tipar: Școalele „din Beiuș (1828—1928) Dr. Constantin Pavel,
Din Trecutul Beiușului — — — Petru E. Papp.

Cenzurat.